

DOSSIER No.: OD 1737

NAAM: Actie comite Westerling

Uit			In	Uit			In	Uit			In
Datum	Aan	Paraaf	Datum	Datum	Aan	Paraaf	Datum	Datum	Aan	Paraaf	Datum
20/6 '51	C	-	21/6								
24/1 '52	B	-	14/10								
5/3 '53	Pie		-								
27 C. over	T		1/4								
5/5-54	Pie										
27 SEP. 1977	B/za										

1 MEI 1954

MINUTENBLAD

DOSSIER No. OB 1737

NAAM: ACTIE COMITE WESTERLING

1. Aangelegd op 25 October 1950 in opdracht van C XI
ACD 4 C. *E*

26 September 50

C.93425
C.XI. TA.10.
66n

UITGEBEURT

VERTROUWELIJK

"Actie-Comité Westerling"

Ik heb de eer Uwe Excellentie hiernevens aan te bieden een be-
knopt verslag van een op Woensdag 20 September j.l. door het "Actie-
Comité Westerling" te Amsterdam belegde openbare vergadering.
Ter bekorting moge naar de inhoud daarvan verwezen worden.

HET HOOFD VAN DE DIENST
Voor deze,

AAN:
Z. E. de Minister President,
Z. E. de Minister v. binnenlandse Zaken,
Z. E. de Minister v. Buitenlandse Zaken,
Z. E. de Minister v. Justitie,
Z. E. de Minister v. Uniezaken en Overzeese
Rijksdelen,

Mr A. van Maanen.

te
's-GR A V E R H A G E.

R A P P O R T

FOTO
No. 2491

Verslag van een openbare bijeenkomst in het Concertgebouw te Amsterdam op Woensdagavond 20 September 1950, belegd door het "Actie-Comité Westerling".

Voer de aanvang der vergadering werd bij de hoofdingang gecolporteed met verschillende geschriften, o.a. met de editie van "De Vlam" van 2 September 1950, een pamflet van de "Indonesische Jongeren en Studenten van Nederland", gericht tot de "Burgers van Amsterdam", een pamflet gericht tot de Amsterdammers, Nederlanders en Wereldburgers, zijnde een satyrische "Lofsang op den Grooten Turck", een pamflet van de Stichting "Door de Hemel Trouw", afd. Amsterdam, aankondigende een vergadering over "Amben in Nood" alsmede een pamflet van de "Nederlandse Vredesraad" over de oproep van Stockholm om handtekeningen tegen het gebruik van de atoomboom enz. te plaatsen.

In de onmiddellijke nabijheid van de hoofdingang bevonden zich ongeveer 15 Indonesiërs, die zich bezigielden met de colportage van het orgaan "De Vlam" en de pamfletten "Lofsang op den Grooten Turck" en "Burgers van Amsterdam".

Toen de bijeenkomst met een korte inleiding werd geopend door de gewezen hoofdcommissaris van politie in Indonesië, G. de LANG, bevonden zich ongeveer 800 bezoekers in de zaal, hoofdzakelijk kennelijk gerepatriëerden uit Indonesië, onder wie een groot aantal zgn. Indische Nederlanders.

De kern van De Lang's betoog kwam hierop neer, dat hij, evenals de andere Indische Nederlanders, niet begrijpt, dat een Indische Nederlander geen plaats kan krijgen in de Nederlandse maatschappij, hoewel deze toch ook met inzet van leven en goed de Nederlandse zaak heeft gediend.

Vervolgens verzocht hij Mevrouw WESTERLING op het podium te komen. In gebrekkig Nederlands dankte zij de aanwezigen voor hun komst. Interrupties als "Laat die massa-moordenaar hier weg-blijven" klonken aanstonds naar aanleiding van haar woorden, dat zij verlangde haar echtgenoot hier spoedig terug te zien. De interrupties veroorzaakten daarop een handgemeen tussen voor- en tegenstanders van Westerling.

Voornoemde De Lang kende toen aan, dat hij verder zou voorlezen, wat Mevrouw Westerling had willen zeggen. Ook dit leverde moeilijkheden op. J. THIESSEN kwam vervolgens op het spreekgestoelte en maande aan tot kalmte.

Nadat de rust in de zaal enigszins was weergekeerd, ving J. THIESSEN zijn toespraak aan. Hij liet hierbij uitkomen, dat hij in de zaal niet gezien wilde worden als een voorvechter van Westerling. Hij wilde zuiver uit een oogpunt van vriendschap Westerling als mens schilderen en alle verdichtzels en valse voorlichting, welke rond de figuur Westerling de laatste tijd zijn ontstaan, rechtzetten. Of men voor of tegen Westerling is, deed, naar Thiessen zeide, niet ter zake; als mens verdient Westerling een rechtvaardige beoordeling.

Gedurende THIESSEN's toespraak klonken herhaaldelijk interrupties als "Bandung", "Zuid-Celebes", "De Moordenaar van 34.000 mensen". Deze interrupties lokten commentaar uit van de voorstanders van Westerling als "Moscou-slaaf" en "Geef die rot communisten er uit".

Het e.e.a. gaf aanleiding tot een zeer onrustige sfeer. Er ontstond weer een handgemeen.

Nadat de rust weer enigszins was hersteld, ging THIESSEN met zijn betoog verder. Het geheime rapport aangaande Westerling's optreden in Zuid-Celebes, dat, naar hij zeide, zowel bij de Nederlandse als bij de Indonesische Regering berust, was bij de behandeling van de zaak Westerling te Singapore door de Indonesische Regering niet overgelegd als bewijsstuk van de Westerling aangewreven gruweldaden.

Thiessen noemde Westerling een banneling, wat aanleiding gaf tot stormachtige bewijzen van bijval van de zijde der Indische Nederlanders, die zich ook wel bannelingen noemen.

Spreker haalde in zijn betoog o.m. nog aan, dat Westerling, op 31 Augustus geboren, niet anders dan koningsgezind kon zijn. Voorts ging hij zijn levensloop na, zijn opvoeding, afkomst, Nederlanderschap en zijn dienstneming in de geallieerde legers bij het uitbreken van de oorlog van 1940. Verder repte hij van de correcte wijze waarop de Engelsen en Belgen Westerling hebben behandeld, de aanvragen van Engelse en Amerikaanse zijde om in hun krijgsdienst te treden, zijn deel als "gedropte" parachutist bij de bevrijding van Nederland, zijn hulp voor de bevrijding van Indonesië, enz..

Onder dit betoog namen de spanningen in de zaal wederom toe en er ontstond opnieuw een handgemeen. Kort hierna heeft de Politie de vergadering gesloten.

25-9-1950.

ONDERWERP : Openbare vergadering.

DIENSTGEHEIM.

OP KAART
ACD/4C
DAI: 25/10'50
PAR: 2

09.71 0511
22 SEP. 1950
21 September 1950. ACD/ 93425

a'dam

my notes
↓

VERSLAG van een openbare bijeenkomst in het Concertgebouw te Amsterdam op Woensdagavond 20 September 1950, belegd door het "Actie-Comité WESTERLING."

Aankondiging voor deze bijeenkomst was gedaan in de dagbladders; de toegangsprijs per persoon bedroeg f.0,90.

Vóór aanvang van deze vergadering werd in de onmiddellijke omgeving van de hoofdingang aan de Van Baerlestraat geolpporteerd met verschillende geschriften, o.a. met de editie van het orgaan "De Vlam" van 2 September 1950, 6e jaargang, No. 34 (prijs 20 cent), welke de bezoekers gratis werd aangeboden, een gestencild pamflet, gericht tot de "Burgers van Amsterdam", gedateerd 20-9-1950, uitgaande van de "Indonesische Jongeren en Studenten van Nederland", een pamflet, eveneens gestencild, gericht tot de Amsterdammers, Nederlanders en Wereldburgers, behelzende een satyrische "LOFZANG OP DEN GROOTEN TURCK", een gedrukt pamflet, uitgaande van de "Stichting DOER DE EEUWEN TROUW", afd. Amsterdam, aankondigende een vergadering, getiteld "Ambon in nood" op 3 October 1950 in de grote zaal van Krasnapolsky (sprekers Lt. Adm. G.E.L. Helfrich de de Heer N.K. Vigeleyn-Nikijuluw,) alsmede een gedrukt pamflet, uitgaande van de "Nederlandse Vredesraad", weergevende de oproep van Stockholm, handtekeningen tegen het gebruik van de atoombom enz. te plaatsen. Met uitzondering van de zogenaamde "Oproep van Stockholm" worden exemplaren der verspreide geschriften bijgevoegd.

Vóór, cq. in de onmiddellijke nabijheid van de hoofdingang, bevond zich een groepje van ongeveer 15 Indonesiërs, dat zich bezighield met de colportage van het orgaan "De Vlam" en de pamfletten "LOFZANG OP DEN GROOTEN TURCK" en "BURGERS VAN AMSTERDAM".

Onder deze Indonesiërs bevonden zich de dezerzijds bekende:

- X | 1o. Slamat Sukotjo (in Uw administratie bekend)
- X | 2o. Enoch Aflatum (personalia dezerzijds nog niet vastgesteld)

De beide laatste Indonesiërs mogen worden gezien als de initiatiefnemers van het pamflet, gericht aan de "BURGERS VAN AMSTERDAM" en het pamflet, getiteld "LOFZANG OP DEN GROOTEN TURCK".

In de zaal was tegen de achtergrond van het podium een spandoek opgehangen, waarop op witte ondergrond in blauwe letters de leuze prijkte :

"VOOR ELK PROBLEEM IS EEN OPLOSSING.
"DE MOEILIKHEID IS NIET HET ZOEKEN NAAR DE OPLOSSING,
"MAAR HET BEGRIJPEN VAN HET PROBLEEM" (WESTERLING)

terwijl vóór de hoofdingang aan de Van Baerlestraat een spandoek aanwezig was, waarop te lezen de leuze : "WEG MET DE FASCIST WESTERLING". De laatste leuze op spandoek dient ook afkomstig te worden geacht van eerderbedoelde Indonesische initiatiefnemers.

Toen de bijeenkomst te omstreeks 20.15 uur met een korte inleiding werd geopend door de gewezen hoofdcommissaris van politie in Indonesië, G. de Lang, bevonden zich ongeveer 800 bezoekers, hoofdzakelijk vermoedelijk gerepatrieerden uit Indonesië, onder wie een groot aantal Indische Nederlanders

4

landers, in de zaal. Podium en balkons waren onbezet; de totale capaciteit van het Concertgebouw - grote zaal - is ongeveer 2300 zitplaatsen.

De kern van de Lange's betoog kwam hierop neer, dat hij, evenals de andere Indische Nederlanders, niet begrijpt, dat een Indische Nederlander geen plaats kan krijgen in de Nederlandse maatschappij, hoewel deze toch ook met inzet van leven en goed de Nederlandse zaak heeft gediend.

Vervolgens verzocht hij Mevrouw WESTERLING, in de zaal aanwezig, op het podium, waaraan deze gevolg gaf en in gebrekkig Nederlands haar dank uitsprak voor de opkomst in deze vergadering. Al onmiddellijk bij de woorden van Mevrouw Westerling klonken interrupties vanuit de zaal, zoals "Laat die massa-moordenaar hier wegblijven" als antwoord op het door Mevrouw Westerling geuite verlangen, haar echtgenoot hier spoedig terug te zien. Deze interrupties veroorzaakten handgemeen tussen vóór- en tegenstanders van WESTERLING.

Voorname De Lange kondigde na of onder het ontstane tumult in de zaal aan, dat hij verder zou voorlezen, wat Mevrouw Westerling had willen zeggen. Toen ook dit moeilijkheden opleverde, verscheen op het spreekgestoelte de spreker, John THIESSEN, die tot kalme aanmaande.

Nadat de rust in de zaal enigszins was weergekeerd, ving J. THIESSEN zijn toespraak aan. Hij liet hierbij uitkomen, dat hij in deze zaal niet gezien wilde worden als een voorvechter van WESTERLING, doch zuiver uit een oogpunt van vriendschap WESTERLING als mens wilde schilderen en alle verdichtfels en valse voorlichting, welke rond de figuur WESTERLING de laatste tijd zijn ontstaan, wilde rechtzetten. Of men voor of tegen WESTERLING is, deed, maar THIESSEN zeide, niet ter zake, doch als mens verdient WESTERLING een rechtvaardige beoordeling.

Gedurende bepaalde passages van THIESSEN's toespraak klonken herhaaldelijk interrupties, hoofdzakelijk vanuit het rechtervoorkvak en het achtergedeelte van de zaal, als "BANDUNG", "ZUID-CELEBES", "DE MOORDENAAR VAN 34.000 MENSEN". Deze interrupties lokten commentaar uit van de voorstanders van WESTERLING als "MOSCOU-SLAAF" en "GOOI DIE ROT COMMUNISTEN ER UIT". Voorts gaven deze interrupties aanleiding tot een zeer onrustige sfeer onder de bezoekers en kwamen hier ^{door} vóór- en tegenstanders achter in de zaal enige keren tot handgemeen.

Nadat de rust weer enigszins was hersteld, ging THIESSEN met zijn betoog voort.

Hierin haalde hij o.m. aan, dat het geheime rapport aangaande WESTERLING's optreden in Zuid-Celebes, hetwelk, naar hij zeide, zowel bij de Nederlandse als de Indonesische Regering berust, tijdens de behandeling van de zaak WESTERLING voor het Supreme Court te Singapore door de Indonesische Regering niet werd overgelegd als bewijsstuk van de hem - WESTERLING - aangewreven gruweldaden.

Voorts verstond J. THIESSEN uitstekend de kunst, om bepaalde grieven, welke onder de Indische Nederlanders hier te lande heersen (zie hierboven), uit te buiten en door zijn vriend WESTERLING te schilderen als een banneling, op het sentiment van de Indische Nederlanders te werken, die zich hier te lande immers ook min of meer als banneling beschouwen.

Dit en andere punten in het betoog van THIESSEN, zonder gebruik van krachttermen, op zeer handige wijze opgediend, verwekten van de zijde van beoelde, zich verongelijkt voelende Indische Nederlanders, stormachtige bewijzen van bijval, hier en daar triomfantelijk geuit in de richting van hen, die tevoren geïnterrumpeerd hadden.

THIESSEN

Cyprus
J.D. Thieszen
2162

kor

THIESSEN haalde in zijn betoog o.m. aan, dat WESTERLING, op 31 Augustus geboren, niet anders dan koningsgezind kon zijn; voorts ging hij zijn levensloop na, zijn opvoeding, afkomst, Nederlanderschap, dienstneming in de geallieerde legers bij het uitbreken van de oorlog van 1940, de correcte wijze waarop de Engelsen en Belgen WESTERLING hebben behandeld, aanzoeken van Engelse en Amerikaanse zijde, om in hun krijgsdienst te treden, zijn deel als "gedropte" parachutist aan de bevrijding van Nederland, zijn hulp voor de bevrijding van Indonesië, enz.

Onder dit betoog van ongeveer $\frac{1}{2}$ uur namen tengevolge van vorengeschetste omstandigheden de spanningen onder een deel van de bezoekers toe, waaruit tenslotte tegen omstreeks 21 uur een handgemeen tussen bezoekers achter in de zaal ontstond.

Nadat door THIESSEN eerst, kort vóór ontbinding der vergadering door de politie, nog was medegedeeld, van de zijde van de politie bericht te hebben gekregen, dat, indien de toestand in deze vergadering niet zou veranderen, tot ontbinding zou moeten worden overgegaan, ~~verder~~ werd de vergadering, naar aanleiding van laatstbedoeld handgemeen, door de politie te omstreeks 21 uur gesloten en de bezoekers aangemaand, de zaal te verlaten.

Hieraan werd, zij het met teleurstelling over de genomen politiematregel, schoorvoetend voldaan.

THIESSEN deelde nog mede, dat deze vergadering vervolgd zou worden in een besloten bijeenkomst.

X) Bij afloop werd de communiste Eva TAS (7-8-1915) opgemerkt, die zich een ogenblik schaarde tussen een aantal bezoekers, die zich rond THIESSEN op het podium ophielden. Vervolgens ontmoette zij in een der corridors van het Concertgebouw de communist Sebald Justinus RUTGERS (25-1-1879), die in gezelschap van een paar onbekende vrouwen was, en onderhield zich even met hem. Gezamenlijk verlieten zij daarop, gelijk met de andere bezoekers, het gebouw.

Na afloop werd een groep van ongeveer 50 personen, verzameld in de Van Baerlestraat nabij de Wouwermanstraat, te Amsterdam, opgemerkt, die met elkaar debatteerden. Door per auto van de Radio-Auto-Dienst ten tonele verschenen geuniformeerd politiepersoneel werd deze groep tot uiteengaan aangemaand, waaraan gevolg werd gegeven.

Incidenten van andere aard werden niet opgemerkt.

Tevens in afschrift verzonden aan : B.M.-Asd.
No. 131 H.C.-Asd.

E-7.

H.C. V. alk
4/10
14/9 '50!

Doss. no	
Cal	<i>Parool</i>
datum	<i>24-8-50</i>

C#
4/10
14/9 '50.

G. B. Salverda
W. J. ...
G. ...
... ..
... ..

Politieman zit in Westerling-comité

(Van onze correspondent.)

UTRECHT. — De heer D. B. Salverda, administratief ambtenaar van de Rijkspolitie te Utrecht, deelde ons mede, dat hij gisterochtend met „vier vrienden uit de illegaliteit” een comité heeft gevormd om ex-kapitein Raymond Westerling te helpen. Het Algemeen Nederlands Persbureau verspreide gisteren het bericht, dat dit comité een „massale actie” wil ontketenen om Westerling te „berijden” als hij wordt gearresteerd.

De initiatiefnemers rekenden er op, dat dit ANP-bericht gisteravond zou worden omgeroepen en wilden dan de reacties uit het land afwachten. Volgens de heer Salverda wil het comité handtekeningen verzamelen voor een aan de egering te overhandigen verzoekschrift.

Toen wij hem vroegen, hoe hij aan die handtekeningen wilde komen, zei de heer Salverda, dat dat nog niet precies was geregeld. Hij stelde zich voor formulieren te laten maken en die dan via kennissen en relaties te verspreiden. Dit zou niet per post geschieden.

Het comité is voorlopig alleen voor Utrecht. De heer Salverda verwacht echter, dat samenwerking tot stand kan komen met comité's, die in andere plaatsen zouden worden opgericht.

COMMUNISTISCHE REL OM WESTERLING

Politie sluit vergadering

Gisteravond werd in de grote zaal van het Concertgebouw te Amsterdam een door ongeveer duizend personen bezochte vergadering gehouden, welke een merkwaardig verloop heeft gehad. De orde werd verstoord door een aantal personen. In plaats dat de politie tegen hen optrad, gelastte zij — volgens het verslag in de „Telegraaf” — de voorzitter de vergadering te sluiten.

De vergadering werd bezocht door mensen uit vele delen van ons land, onder wie oud-militairen, oud-illegalen en vele vroegere bewoners van de Indische Archipel, zij werd ingeleid door de heer G. de Lang, oud-politie-officier in Indonesië, die o.a. betoogde, dat het comité, dat deze vergadering had belegd, zich ten doel stelt, het Westerling mogelijk te maken naar Nederland terug te keren.

Mevrouw Westerling

Mevrouw Westerling sprak woorden van dank voor de belangstelling die in Nederland is getoond voor de zaak van Westerling. „Er zijn velen, die het optreden van mijn man geheel verkeerd hebben begrepen...” en „wij doen alle mogelijke moeite om de kinderen hierheen te krijgen...”

Pal daarop ontstond rechts in de zaal een tumult, waar enkele bezoekers slaags raakten met een paar jongelieden, die luidkeels tijdens de korte rede van mevrouw Westerling interrumpeerden. De politie in burger, die in voldoende getale in de zaal aanwezig was, achtte zich toen niet geroepen om in te grijpen.

De heer Thiessen, die de gehele avond niet eenmaal met felle woorden inging op de commentaar uit de zaal, nam daarop het woord en bracht allereerst hulde aan de Belgische regering, die Westerling toestaat te blijven, mits hij zich houdt aan zijn erewoord.

Over de gebeurtenissen op Zuid-Celebes, waarbij herhaaldelijk felle uitroepen uit de zaal klonken, zei John Thiessen: „Westerling was de man, die men in Indonesië de vuiltjes liet opknappen. Maar wanneer men hem met alle geweld in de schoenen wil schuiven, dat hij in twee maanden tijds de dood van 45.000 mensen op zijn geweten heeft, dan leert een simpel rekensommetje, dat dit wartaal is. Waarom is het rapport van de Indonesische regering over Zuid-Celebes niet bij het Hooggerechtshof te Singapore gedeponereerd? Zestig dagen hebben wij daarop gewacht. Het is niet gekomen...” (De spreker had er nog bij kunnen voegen, dat de Regering dit rapport niet heeft willen publiceren. Red. N. Crt.)

Westerling, die volkomen bereid was de besluiten der R.T.C. te eerbiedigen, maar die inzag dat de federale gedachte al direct door de Republiek werd los-

gelaten, is niet naar Singapore gevlucht, maar, met medeweten van Hatta en de sultan van Djocja, naar Singapore gebracht, aldus de heer Thiessen.

„Ik wil,” vervolgde de heer Thiessen, „Westerling niet als nationale held zien, maar ook niet als rebel. Zijn aanhang in Indonesië is niet te onderschatten, zijn aanhang in Nederland evenmin”.

„Ik betreur het — en velen betreuren het met mij — dat Westerling de bescherming heeft moeten aanvaarden van een vreemde mogendheid. Maar het proces-Westerling is nog niet afgelopen.”

Politie spreekt van „teer punt”

Even daarna achtte hoofdinspecteur Bonarius het noodzakelijk in te grijpen en de heer Thiessen te gelasten, de vergadering te sluiten. Er werd nog een zwakke poging door enkelen gedaan om het Wilhelmus te zingen, maar het rumoer van de verontwaardigde bezoekers, die nog minutenlang in de zaal samenkluitten, maakte hieraan een eind. Zowel bij het uiteengaan van de vergadering als buiten het gebouw deden zich geen incidenten voor.

Hoofdinspecteur Bonarius, aan wie de verslaggever van de Tel. later in de avond de vraag stelde, waarom hij niet de ordeverstoorders uit de zaal verwijderd had, maar in plaats daarvan de vergadering sloot, gaf te kennen, dat dit een „teer punt was, waarover hij zich niet kon uitlaten”.

De heer Thiessen zei, dat de interrupties uit de zaal, waarvan hij eigenlijk weinig last had ondervonden, voor de politie een welkome aanleiding zijn geweest, om de vergadering te doen sluiten. Des avonds laat nog heeft hij de minister-president een telegram gezonden,

Communistische rel

Het wordt duidelijk, wie de ordeverstoorders waren als men weet, dat in de gisteren gehouden vergadering van de Amsterdamse gemeenteraad een motie in discussie kwam van de communistische fractie. In deze motie werd de raad uitgenodigd, „scherpe afkeuring uit te spreken over het houden van een openbare vergadering, waarin een vertegenwoordiger van Westerling het program van deze zal bekendmaken,” omdat het „hoogst ongewenst moet worden geacht, dat dergelijke neo-fascistische elementen de gelegenheid tot organisatie en mobilisatie wordt gegeven”.

Burgemeester d'Ailly wees er op, dat men ten onrechte meent, dat men vergaderingen kan verbieden, waarvoor langs de voorgeschreven weg vergunning is gevraagd. Alleen wanneer de openbare orde wordt verstoord, moet hij ingrijpen. „Maar verder gaat mijn taak niet.”

De motie werd ten slotte na levendige discussie verworpen, met alleen de stemmen der communisten vóór.

AMSTERDAMMERS
NEDERLANDERS
WERELDBURGERS

JOOST in de GROENE:

LOFZANG OP DEN GROOTEN TURCK.

Die in 't Cleyne Casteeltje in Brussel, tot
Ballingschap gedwongen, de Haegsche Heeren
niet in Verleeghenheyd wil brenghen.

Vraagt men waerom WESTERLINGH
Onverhoeds naar Brussel gingh?
't Is om al die Haegsche Heeren
Niet onnoodigh te beschmeeren
Met het Indonesisch Vuyl
Uyt den etterende Buyl,
Waerin niemand durft te snyden
Om de vieze Stanck te myden.
Zoo zal deze Capytein
Andermaal de Redder zijn
Van ons onbevleekt Geweeten,
Dat de Schande wil vergeeten
En van 'gindsche Massamoordt
Liever nimmer meer iets hoort.
Groote Turck, uw flincke Daeden
Hebben ons met Roem beladen,
Ging het hier en daar wat rauw,
Soedah, wy vergeeten gauw,
En de Dooden zullen zwygen
Als ghy 't Erelint zult kryghen.
Dan zeght ieder; Deeze Turck
Was een HELDT en nooyt een SCHURK!

STICHTING
DOOR DE EEUWEN TROUW

AFD. AMSTERDAM

Vergadering

Ambon in Nood

op Dinsdag 3 Oct. 1950 in de
grote zaal van Krasnapolsky

Toegang vrij

Aanvang 8 uur

Sprekers:

*Lt. adm. G. E. L. Helfrich en de
Heer N. K. Vigeleyn - Nikijuluw*

*Muzikale medewerking wordt verleend
door een Ambonnees Hawaiian Orkest.*

**Ambon vraagt
uw hulp
Komt op deze
vergadering!!**

Recl. Bur. Rabag

BURGERS VAN AMSTERDAM !

Stadsgenoten !

In onze stad zal vanavond de fascistische klik van WESTERLING haar propaganda voeren om hem, de massa-moordenaar van 't Indonesische volk schoon te wassen, om te proberen hem in Nederland binnen te halen, om een weg te banen voor zijn komst hier te lande.

Stadsgenoten, - deze WESTERLING is geen onbekende voor U, wanneer U zich maar even herinnert aan de bloedbaden in Zuid-Celebes, hetgeen op zijn bevel is geschied.

Deze massa-moordenaar heeft na dit bloedbad in Zuid-Celebes, nog een afschuwelijke terreur gepleegd rondom Bekasi, nabij Djakarta, en rondom Sukabumi. Tenslotte heeft hij ook niet nagelaten 't volk van Bandung te terroriseren.

De regering heeft reeds erkend, dat deze man bijgenaamd "DE TURK" een misdadiger is en heeft ook een bevel tot inhechtenis-neming uitgevaardigd. En toch wordt aan de handlangers van deze misdadiger toegestaan in zijn naam zijn verderfelijke ideeën te spuien. Dit druist tegen elk rechtsgevoel in, indien we hierbij bedenken, dat de vele Schoonhoven-jongens, die voor vrede en vrijheid hebben gestreden nog steeds in de gevangenis zitten.

Het Indonesische volk heeft dan ook terecht de doodstraf tegen deze misdadiger geeist. Het behoeft geen beoog, dat in een geordende maatschappij geen massa-moordenaar kan worden geduld.

In naam van het Indonesische volk eisen wij, dat WESTERLING voor zijn daden terecht zal staan.

In naam van het Indonesische volk eisen wij, dat zijn handlangers verboden wordt propaganda te maken.

WEG MET WESTERLING ! WEG MET DE TURK !

INDONESISCHE JONGEREN EN STUDENTEN VAN NEDERLAND.-

Amsterdam, 20 September 1950.-

de vlam

socialistisch
weekblad voor
vrijheid en
cultuur

2 september 1950
6e jaargang no. 34
prijs 20 cent

Voortzetting van het illegale orgaan „De Vonk“ (1940—1945).
Redactie: Henriëtte Roland Holst, Nel Bakker, Frits Kief, Jef Last, P. J. Meertens, Tom Rot,
Lies van Weezel, redacteur in Indonesia: Darsono. Redactie en administratie: Singel 135, Amster-
dam, tel. 37820. Uitgave: Stichting „De Vonk“: Giro 184712. Directeur: D. Schlip.

openbaarheid gewenst

In de archieven van regering en parlement ligt een rapport te bestoffen. Het rapport, dat wijten generaal Spoor over het optreden van Westerling en zijn speciale troepen heeft uitgebracht. Dit rapport is nooit aan de openbaarheid prijsgegeven, hoewel het Nederlandse volk er recht op heeft, de inhoud er van te kennen. Niet alleen het formele, doch ook het morele en politieke recht.

Want, zoals wij elders in dit nummer betogen, Westerling is een gevaar, misschien niet op korte termijn, doch op de lange duur. Omdat om deze moordenaar een aureool wordt gesponnen, dat hij niet verdient. Omdat de niet verkropte nederlaag die het kolonialisme tegen de Indonesische vrijheidsbeweging heeft geleden, zich in bepaalde omstandigheden in neo-fascistische organisaties kan gaan uitdrukken.

Belangrijker dan een eventuele arrestatie en vervolging van de oorlogsmisdadiger Westerling — een vervolging, die voor de rehabilitatie van Nederland stellig noodzakelijk zou zijn — is de versterking van het aureool. Welnu, indien wij goed zijn ingelicht, dan is de inhoud zelfs van het door generaal Spoor gekuiste rapport van dien aard, dat elk fatsoenlijk mens zich vol afschuw van Westerling en zijn rotgezellen zal afwenden.

Het Nederlandse parlement heeft verdienstelijk werk verricht door de publicatie van de rapporten der parlementaire enquêtecommissie. De publicatie van het rapport-Westerling zou een dienst zijn aan de Nederlandse geestelijke volksgezondheid, en daarmee aan de democratie.

uit de inhoud:

WESTERLING, symbool van het moderne barbarisme.

STALIN, Sam de Wolff vervolgt zijn geschreven portret.

ROME EN HET SOCIALISME, een discussie-bijdrage van P. J. Meertens.

den haag had hen kunnen helpen ..

pandit nehru

In „Tijd en Taak“ heeft ds Buskes zich in enige artikelen gedistancieerd van het geschied van „Het Vrije Volk“ ten opzichte van de voorstellen van Pandit Nehru om het Koreaanse conflict bij te leggen. Wie in De Groene Amsterdammer — het enige blad, dat hier te lande tot publicatie over is gegaan — de uitermate belangwekkende parlementairedevoering van de Indiase staatsman heeft gelezen, kan zich alleen maar met verbazing afwenden van de, in wezen koloniale rassistische hoogmoed, die uit de kwalificaties in „Het Vrije Volk“ blijkt.

Pandit Nehru — het is goed, hier nog eens op te wijzen — heeft ter regeling van het Koreaanse conflict de volgende voorstellen gedaan: a. terugkeer van Rusland in de Vellighedsraad; b. opname van het China van Mao Tse Toeng in de Vellighedsraad; c. besprekingen met inschakeling zowel van Noord- als van Zuid Korea. De beide voorstellen dus, die wij in De Vlam van 1 Juli 11. geformuleerd hebben.

Wie het commentaar in „Het Vrije Volk“ leest zou de indruk kunnen krijgen, dat de afwijzing van Nehru's voorstellen het alpha en omega van de Europese sociaal-democratische wijsheid is. In werkelijkheid denken Europese socialistten, Duitse en Oostenrijkse vooral, daar geheel anders over. Maar deze stemmen worden in het partij-weekblad van de P. v. d. A. „Parasit“ niet geciteerd. Daarom laten wij ze hier volgen.

Uit Trotzdem

India en Korea.

De Amerikaanse en de Russische propaganda zijn in één kwestie van dezelfde mening: zij verlangen, dat staten, partijen en personen in het conflict om Korea eenzijdig zullen beslissen. Iedere poging om tot een noch-noch- te komen wordt door de beide propaganda-apparaten als laf en belachelijk voorgesteld. De Russen verlangen dat men het sprookje van de Zuid-koreaans aanval op Noord-Korea dat met ieder militair verstand, met iedere logische overweging in tegenspraak is, eenvoudig gelooft. En de Amerikanen willen ons diets maken, dat zij in Zuid-Korea de vrijheid verdedigen, de democratie beschermen. Het is tekenend voor de verwarde toestand, waarin de wereld van 1950 zich bevindt, dat de beide propaganda-leugens een niet te onderschatten succes hebben. De waan, dat men hetzij voor de Russen, hetzij voor de Amerikanen kiezen moet is verontrustend ver verbreid.

Noch Russisch, noch Amerikaans!

In deze situatie doet de verstandige en voorname houding van Pandit Nehru, de minister-president van het nieuwe India, weldadig aan. De grote Indiase staatsman, die tot de beste kenners van Aziatische vraagstukken behoort, heeft vanaf het begin geweigerd, een eenzijdige positie te kiezen. Vooreerst heeft hij het onbetwistbare feit vastgesteld, dat het communistische Noord-Korea de aanvallende is. Maar Nehru heeft, in tegenstelling tot anderen niet, de conclusie getrokken, dat de Amerikanen in Korea alleen strijden om de aanvallende terug te slaan, om het recht te herstellen. Hij weet, wat alle volkeren in Azië weten en vrezen: dat het winsthoerige Amerikaanse kapitalisme op het Aziatische vasteland zijn eigen doeleinden nastreeft, die met de grondbeginselen van vrijheid en menselijkheid zeer weinig van doen hebben. Bij de opening van het Indiase parlement hield hij een grote redevoering, die in het teken van de leuze: „Noch Russisch, noch Amerikaans“

stond. Hij veroordeelde de Noordkoreaanse aanval, voegde er echter een treffende, aan het adres van de Amerikanen gerichte opmerking aan toe:

„Indië is beter in staat Aziatische kwesties te beoordelen dan vele landen van het Westen, wier methoden de fijnheid ontberen. Het ontbreekt hen in buitengewone mate aan al datgene, dat de geest en het hart meeslept en daarom hebben zij geen succes. Oudergewoonte beslissen leidende Westelijke staatslieden het lot van de Aziatische landen, zonder veel rekening te houden met de volkeren, die het 't meeste aangaat.“

Wij hopen, dat India zijn onafhankelijke houding bewaart, dat het zich noch onder de Russische, noch onder de Amerikaanse grote mogendheid schikt.

(Trotzdem, 12 tot 25 Augustus 1950)

Uit „Sopade“, maandschrift S.P.D.

In het prijzenswaardige streven het Korea-conflict te localiseren heeft de Indiase eerste minister Nehru een beroep gedaan op de Sowjet Unie en de Verenigde Staten, hen aan hun verplichtingen als leden van de UNO herinnerend en zijn bemiddeling aangeboden. Het voorstel van Nehru is ten onrechte als een actie à la München beoordeeld. Men ziet daarbij een tweetal feiten over het hoofd: ten eerste, dat India zich

resolutie O.V.B.

De havenarbeiders van Rotterdam, leden van de Bedrijfsorganisatie „Verkeer“ van het O.V.B. in vergadering bijeen op Zondag 27 Augustus 1950 in „Odeon“ te Rotterdam; gehoord de besprekingen over de staking in de Rotterdamse haven van 14 tot 22 Augustus '50; stellen vast, dat door het O.V.B. gedurende deze staking een juiste en verantwoorde gedragslijn is gevolgd. Zij wijzen de lasterlijke aanvallen, welke vóór, tijdens en na de staking op hun organisatie en de bestuurders daarvan van verschillende kanten zijn gedaan, met beslistheid van de hand en nemen met voldoening kennis van het feit, dat de Rotterdamse havenarbeiders tegenover deze laster het juiste inzicht hebben getoond en in de afgelopen weken met honderden het O.V.B. door hun toetreding als lid hebben versterkt. Zij blijven van oordeel, dat de door het O.V.B. gepropageerde middelen van verzet tegen de steeds verdergaande aantasting van het levenspeil der arbeidersklasse, in de huidige omstandigheden de meest juiste zijn en dat de Bestuursraad van de Bedrijfsorganisatie „Verkeer“ volgens de opdracht van vroegere ledenvergaderingen, op de juiste wijze en het geschikte moment gepoogd heeft deze middelen in toepassing te doen brengen, maar hierin door onverantwoordelijke en onkundige elementen in de Rotter-

rienden verzoeken

Vlamgroep Den Haag, op zaterdag 2-3 Sept. op Solleveld, met spreker F. Kief, gaat door. Opening Zaterdagmiddag 10 uur. Bijzonderheden: zie Vlam van 27 Aug. Brood mee! Evt. laatste inl. bij Anneke v. d. Noordaa, Anna Paulowiastraat 113, Den Haag. Telef. 112504.

onmiddellijk achter de besluiten van de Vellighedsraad heeft geplaatst, dus het zich terugtrekken van de aanvallende achter de 38ste breedtegraad als voorwaarde voor vredeonderhandelingen beschouwt en ten tweede, dat de Indiase regering reeds op 30 December van het vorige jaar de communistische regering van Peking erkend heeft en sindsdien herhaaldelijk voor de vervanging van de Tsjiang Kai-sjek-delegatie door een vertegenwoordiging van het nieuwe China in de Vellighedsraad is opgekomen. In New Delhi behoefde men dus niet eerst het Korea-conflict af te wachten en beschouwt men dus het aanbod van Nehru niet als een aanwakkerende premie voor de aanvallende.

Het feit, dat het Kremlin in elk geval, zij het ook op zijn eigen wijze, op de bemiddelingsactie van Nehru is ingegaan en nu ook in de Vellighedsraad teruggekeerd is, wijst er toch op, dat de Sowjetregering er nog altijd prijs op stelt, het contact met de Westelijke mogendheden in stand te houden. Buitendien laat haar houding in het Korea-conflict haar te allen tijde de mogelijkheid open, zich zonder al te veel kierscheuren tegenover het eigen volk uit de affaire terug te trekken, als de ontwikkeling een ander dan door haar verwacht verloop mocht hebben.

Het is dus van belang, dat men de internationale situatie met bezinning en zonder nervositeit beschouwt. De situatie is aanzienlijk verscherpt, maar zij is nog steeds niet zonder perspectief voor vredesmogelijkheden.

(Sopade, Augustus 1950)

Het lijkt ons overbodig, hieraan nog iets toe te voegen. Tenzij de opmerking, dat hier wel een duidelijk onderscheid met de Nederlandse P.v.d.A.-pers kan worden vastgesteld.

damse haven, tot schade van de havenarbeiders, ernstig bemoeilijkt werd.

Zij spreken opnieuw hun vertrouwen uit in de, uit en door de havenarbeiders zelf gekozen, Bestuursraad van het O.V.B. „Verkeer“ en geven deze Bestuursraad opdracht in deze geest als tot nu toe, verder te werken aan de organisatie van de strijd voor verbetering van het levenspeil der arbeiders.

Zij begroeten met vreugde de honderden kameraden uit de Rotterdamse haven, die als nieuwe leden tot het O.V.B. toetraden en roepen alle arbeiders op dit voorbeeld te volgen en met het O.V.B. de strijdvaardigheid der havenarbeiders te versterken en uit te bouwen.

Zij roepen voorts de arbeiders op tot de grootst mogelijke waakzaamheid en tegenstand tegen het drijven van regering, werkgevers en Unie-Bonden, dat er op gericht is om, gebruik makende van de toenemende weerzin tegen de avonturierspolitiek van de EVC-CPN, onder het mom van de strijd tegen de „vijfde colonne“, aan de arbeidersklasse het stakingsrecht te ontnemen. Zij zien in de uitstoting uit de bedrijven van Amsterdamse en Rotterdamse arbeiders, die actief optraden in de laatste stakingen, een bevestiging van dit drijven en protesteren met klem tegen deze neo-fascistische praktijken.

VERKLARING

De redactie betreurt dat het art. „Illegaal Stalinisme“ in het no van 27 Augustus buiten haar voorkennis is opgenomen.

Hoewel zij enkele vertegenwoordigers van de BOIW en de schrijver van het artikel gehoord heeft, is de ter sprake gebrachte aangelegenheid voor haar niet geheel duidelijk geworden. Zij heeft daarom Frits Kief in overweging gegeven, een ere-raad aan te vragen die hierover uitspraak zal doen. Uiteraard zal deze uitspraak te zijner tijd in ons blad gepubliceerd worden. De redactie van „De Vlam“

Elisat
Meule

Voor
deze
werd
dat?)
tuur
somm
met d
een r
gering
laire
taald.
raire
Nadal
Engel
iets k
gevolg
belan
werk
bruik
maakt
verha
hetzel
draad
verha
ren, d
zou zi
zorg
werd
sfeer
niet t
verho
een c
ook ni
nog r
maar
kregen
imme
We w
argel
om d
maak
verrij
creër
kome
op en
dus k
keling
hoofd
de dri
figure
teing
hoofd
wen c
vorm
genen
deze
lezen
oeflog
geeft
scher
mens
her-w
elkaar
abno
woon
houd
staak
zegt

WESTERLING

symbool van onze tijd

In „Militia Christi“ troffen wij onlangs de volgende opstelling van slachtoffers van de tweede wereldoorlog: Meer dan 20 miljoen jonge mannen verloren hun leven op de slagvelden. In de concentratiekampen werden 26 miljoen mensen vermoord. Meer dan 10 miljoen mensen zijn vermist. Meer dan 30 miljoen mensen zijn verminkt. Door de bombardementen verloren 21 miljoen mensen hun huis, haard en bezit. 45 miljoen mensen zijn geëvacueerd, gedeporteerd of op een andere wijze van hun haardsteden weggevoerd. Ongeveer 1 miljoen kinderen hebben geen ouders. De tweede wereldoorlog kostte 375 miljard dollar, de eerste „slechts“ 100 miljard.

Met zulke astronomische cijfers moet men werken, wij men de verwoestingen van de tweede wereldoorlog „statistisch“ samenvatten. Statistisch. Meer niet. Want geen mens vermag bij benadering te peilen welk een leed, welk een ellende achter deze nuchtere getallen schuil gaan. Wat zegt, in verhouding hiertoe een vliegtuigramp, waarbij enkele tientallen het leven verliezen? Of wat zegt een auto-ongeluk waarbij het aantal slachtoffers aan de vingers van één hand te tellen is? En welke indruk kan zelfs een aardbevingsramp in India maken, waarbij „maar“ 5 miljoen mensen dakloos worden?

In de eerste wereldoorlog zong A. van Collem zijn Opstandig Lied „Het slagveld“. Hij kende toen nog niet getallen van doden en ter dood gebrachten zoals wij. Voor hem was het aantal dergenen, die hun leven lieten door de moloch militarisme „ruim véél, de wijn uit deze kan“. Voor hem was het grote sterven nog een inspiratie voor de opstand tegen het barbarisme.

„Grijpt uw geweren in de dode handen,
Werpt uit den zadel hem die u beval
Dat uwe makkers waren uw vijanden
Verbroedert U, soldaten, overal!
Blaast een signaal, gestorven mensenmonden
Dat aarde beve en doodvres kom
Over de heersers die U hadden uitgezonden.
Voor Vaderland, Bezit en Christendom,
Sterve die leuze en de mensheid leve,
En alle heerschappij ga 't' hiel; —
Vertelt wie U den dood heeft ingedreven,
Rijst op, soldaten, zingt uw Dodenlied.“

Wij zijn sindsdien aan de astronomische getallen van de tweede wereldoorlog gewend geraakt. Warschau, Rotterdam, Coventry en Belgrado zijn evenals Lidice en Pulten voor ons begrippen geworden. Wat zeggen ons nog Zuid-Celebes, Bondowoso, Pakisadji, Krawang en Tjikalongan? Zij zeggen ons minder dan Guernica. Wat zeggen ons tien, twintig, dertig duizend doden op Zuid-Celebes. Wat zeggen ons enkele tientallen gestikte TNI-soldaten in Bondowoso? Ja, wat zegt ons uiteindelijk de dood van enkele honderdduizenden Indonesiërs bij twee „politieke acties“? Wij zijn wat afgestompt. Wij zijn barmhartig jegens de oorlogsmisdadigers uit de tweede wereldoorlog. Wij aanvaarden hun vrijlating als iets vanzelfsprekends. Wij vinden ons niet meer op over Lidice en Pulten. Waarom zouden wij dan opstandig voor op Zuid-Celebes, Bondowoso en Tjikalongan?

Zuid-Celebes? Schattingen van twintig of veertig duizend doden? Waarom toch die verontwaardiging? Het was immers alleen maar het begeleidende verschijnsel van zuiveringen en politieke acties? En waarom zouden wij de bestraffing van een moordenaar van het slag Westerling verlangen, als we ter nauwernood er toe kunnen komen vrede te hebben met de vervolging van de commandanten van Auschwitz, Sobibor, Buchenwald of Dachau? In het veep kijkt men niet op een turf en in een oorlog, een zuivering of een politieke actie niet op een dode minder of meer. Mensenlevens zijn goedkoop geworden, spotgoedkoop. Daarom bereiden wij ons liever en zonder sentimentaliteit voor op de nieuwe ronde. Want mensenlevens zijn goedkoop en de dood betaalt een hoog dividend.

Westerlings tocht per vliegtuig van Singapore was zoets als een triomftocht. Is hij niet bereid, deze landsknecht, in het verband van de Verenigde Naties te strijden — in Korea of waar ook elders, evenals Duitse landsknechten en SS-ers in Viet Nam — voor de handhaving en de verdediging van democratie, menselijkheid en RECHT? En is hij niet het symbool van de moderne steentijdmens, die niet met knots en slinger, gehuld in een dierenhuid, doch met stoomboom, tank en superfort bereid is, een roemrijke traditie voort te zetten? Fanny Blankers-Koen, Wim Suikhuus, Irma Schumacher en ons polozevental hebben het niet verdracht dan de sportpagina. Zij verdronken slechts het nieuws omtrent de prestaties van Max Euwe naar het

tweede of derde plan. Westerling evenwel was dagenlang „frontpagina-nieuws“. De AVRO — de omroep van de „betere standen“ met het bitterzalfpraatje „Even afrekenen, heren“ op Zondag — heeft zelfs gepoogd een radio-interview met deze held van Zuid-Celebes, Tjikalongan en Bandung te krijgen.

Westerling, symbool van onze tijd. Symbool immers van het gemechaniseerde geweld. Symbool van de ketharde, onsentimentele geweldenaar, die sinds Hitler en Mussolini in de mode is, waarnaar de burgerman hunkert, waaraan de burgerluffer zich bezat, en in extase geraakt.

Niettemin, is Westerling de schuldige? Of is hij het symbool van een systeem, dat de menselijkheid, de democratie en het recht met de lippen belijft om vrij baan te hebben voor ongebreidelde winstmakerij en uitbuiting?

Westerling is schuldig aan massa-moord op Zuid-Celebes. Maar schuldiger dan hij staat een regering, die hem de beschikking gaf over soldaten en wapens, die hem bevel gaf „de orde“ te herstellen. En schuldiger staat een volksvertegenwoordiging, die in de naam van de democratie, het zelfbeschikkingsrecht en de menselijkheid hem en zijn regering geen halt gebod, toen het moorden begon.

Schuldiger staat niet minder het Nederlandse volk, dat noch zijn regering, noch zijn volksvertegenwoordiging, noch zijn partijen tot de orde riep, toen het moorden begon. Schuldiger staat het volk, dat honend de Duitsers bespottte, die op Hitlers misdaden reageerden met het woord „dat was ons onbekend“.

Westerling heeft op Zuid-Celebes beestachtig huis gehouden. Deze man, die in Brussel verklaarde, dat „hij nooit tegen vrouwen en kinderen gestreden heeft“, heeft op Zuid-Celebes Indonesiërs voor de ogen van hun vrouwen en kinderen neergeschoten of laten neerschieten. Maar „de regering, die het rapport kent, waarmee generaal Spoor zich van de zaak heeft afgemaakt, die toegestaan heeft, dat hij na de verrichting van zijn euvelde daden gedecoreerd werd — en daarmee deze euvelde daden voor haar verantwoordelijkheid nam — is schuldiger dan hij.

Westerling is uit de militaire dienst ontslagen zonder dat een kriegsraad hem ter verantwoording heeft geroepen. Eervol ontslagen, terwijl de soldaten van Pakisadji werden veroordeeld. Eervol ontslagen, terwijl de soldaten, die weigerden moordenaars te worden, in Schoonhoven gevangen werden gehouden en tot jarenlange kerkerstraffen werden veroordeeld. Daarom is Westerling een symbool voor deze, onze tijd. In hem is het streven belichaamt van een heersende klasse, die slechts noodgedwongen afstand heeft gedaan van haar koloniale heerschappij en die daarom welwillend staat tegenover een „idiot“, die „de vijand“ — dat is de Republiek Indonesia — afbreuk doet en schade berokkent.

Westerling is een gevaar. Een gevaar voor de democratie, de menselijkheid en het recht. Want hij is een van die „krachtfiguren“ waaraan een teleurgesteld „burgerdom“ zich optrekt; waaromheen een nieuwe fascistische beweging zich kan scharen.

Beiden, Hitler en Mussolini stamden uit de „frontgeneratie“. Uit de ontworpenden en doellozen, die niet „aan bod“ konden komen en die daarom hunkerden naar „de dag“, dat zij het geweld kunnen richten tegen het eigen volk, tegen de eigen arbeidersklasse, tegen de eigen krachten, die streven naar socialisme en democratie. Naar recht en bestaan voor allen en ieder. Westerling is als een held ingehaald. Zeker, vooralsnog vertoef hij nog in den vreemde, in België. In datzelfde België, dat slechts door het optreden van de arbeidersmassa's aan de vestiging van een clericaal-fascistische dictatuur voorlopig is ontkomen. Voorlopig zijn het slechts narren van het slag Thissen, die openlijk zijn partij kiezen. Maar de krachten, die van hem een nationale held, een krachtfiguur pogen te maken zijn er. Zij gaan schuil onder de „gedemobiliseerden“. Zij vinden hun spreekbuis in bladen als Elseviers Weekblad en in partijen en groepen als die van Welter en het vroegere Comité Rijksseenheid.

Daarom staan regering en volksvertegenwoordiging niet alleen schuldig aan het niet-bestrafen van deze oorlogsmisdadiger, aan het aanvaarden van de verantwoordelijkheid voor zijn handelingen. Neen, daarom staan beiden even schuldig aan al datgene, dat komende is en dat steeds meer dreigt, naarmate de oorlogshysterie de geesten beheerst, de blik voor de felten vertroebelt.

Westerling is het symbool van deze tijd en daarom een uitdaging aan het socialisme. Hij is het beeld, dat ons voorgehouden wordt en dat in al zijn afschuwelijkheid het enige perspectief is, van wat een stervende burgerrijke wereld nog te bieden heeft.

Rosa Luxemburg heeft het eens akuis geformuleerd: Wij staan voor de keuze tussen het socialisme en de ondergang in het barbarisme. Welnu, de astronomische getallen uit de aanhef van dit stuk, namen als Hitler, Mussolini, Stalin, maar ook namen als Westerling vertellen ons van de inhoud van dat barbarisme, waarin wij meer leven dan wij wellicht vermoeden. Wij zullen er in onder gaan. Tenkij wij de andere weg, de andere mogelijkheid van deze tijd, kiezen: het socialisme. Tenzij wij in de strijd tegen het barbarisme het socialisme weten te realiseren.

Landbouw

en de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie

De Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie is na de discussie in de Kamers in een periode van rust gekomen. Allerlei nieuwe problemen hebben de aandacht afgeleid. Laat ons hopen, dat de opgewondenheid vóór en gedurende de behandeling in de Kamers en de verzinking in een soort vergeetachtigheid nu, niet moet worden opgevat als een bewijs dat dit onderwerp alleen maar betekenis heeft zolang het object is van politiek steekspel, en dat de interesse tot het nulpunt daalt, wanneer de politieke opwindning verflauwt. Het gaat toch immers om het overdragen van bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de overheid op de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisaties. Het gaat om de mate en diepte van die overdracht. Het gaat om de invloed daarvan op het maatschappelijk leven. Het gaat daarbij over de veiligheid van overheid en gemeenschap. Het gaat om de nuttigheidsfactor, die er in behoort te zitten. Het gaat om de afbakening van de plaats van de overheid en van het bedrijfsleven hierin. Het gaat om de bedoelingen die partijen er bij hebben en de achtergronden die wellicht een grote rol spelen.

Kortom wat willen overheid en bedrijfsleven hiermede bereiken en wat zullen ze er mee mogen bereiken? Wil men er de overheid mee steunen en versterken of het bedrijfsleven of beiden?

Zo gesteld, maakt de behandeling in pers en Kamers de indruk, niet vrij te zijn gebleven van spraakverwarring. Soms leek het wel, of men doeltbewust wat mist liet hangen over principiële punten om toch beter een zeker eindpunt te kunnen bereiken.

Op die doelstelling komt het in hoge mate aan en men dient het dan ook daarvoor vooraf grondig eens te zijn. Een goede opbouw is zonder dat niet mogelijk en probeert men dit toch, dan krijgen we weer een van die beslissingen zoals we te helaas te veel kennen, waaraan alle concreetheid ontbreekt en die dientengevolge voorbestemd zijn een slepend, waardeloos bestaan te leiden en alleen maar bruikbaar zijn om mee rond te sollen al naar wensen en compromissen dit nodig maken. Het zal een grote organisatie worden met allerlei financiële consequenties; het geeft gedrang buiten en binnen de organisatie enz. Het resultaat moet al deze dingen kunnen rechtvaardigen. Dit kan alleen verwacht worden, wanneer wij weten wat we willen en opzet en afbakening deugdelijk zijn en geen resultaat van een optelsom van compromissen. Dan liever „neen” tegen het gehele plan.

Het is gewenst, eerst na te gaan, wat aan beide zijden vóór het instellen kan pleiten, om in een volgend artikel de andere zijde te bezien en een en ander over de opbouw te zeggen. Hoe liggen de kaarten op tafel? De taak van de overheid is grondig veranderd na de twee wereldoorlogen. Van het rustig be-

handelen van wetsontwerpen, die in een langzaam tempo tot wet moesten worden, is de regeertaak heden een „zakendoen” geworden en nog wel een zakendoen op nationaal en internationaal terrein. Of men voor- of tegenstander van regeringsbemoelingen is, men zal dit moeten inzien. Het is te mal, om over voor- en tegenstanders van regeringsbemoelingen te spreken; men kan alleen over graduele verschillen in deze praten.

Kan de overheid deze taak volledig aan? Ook hier staan vaak het neen en het ja heel scherp tegenover elkaar. De een zegt: daar brengt de overheid niets van terecht en zij loopt er het bedrijfsleven aldor mee voor de voeten. Men gaat hiermede soms zelfs zo ver, dat men alle ongemakken die het bedrijfsleven heden ondervindt en moet ondervinden ten gevolge van een ontreddering en verarming na zo'n oorlog, op rekening daarvan stelt. Men vraagt, met rust gelaten te worden. Niet helemaal echt trouwens, want het ongemakken voor bedrijf of groep laat men de overheid afberuimen met rust!

De ander zegt: dat kan de overheid best. Maar ook daar is overschatten van het kunnen en onderschatten van de moeilijkheden te constateren. Verontrustend is het soms, te zien en te horen, hoe broekjes in de wereld van het „zakendoen” omspringen met de vraagstukken in zichtbare ondeskundigheid. Het is een vak, waarvoor bekwaamheid nodig is. Mensen, voor een heel andere en veel bescheidener taak in de departementale sfeer, getrokken, vielen door gebrek aan gewicht wel eens wonderbaar snel naar boven. Hier ligt — het dient met nadruk gezegd te worden, wil niet veel van de nieuwe plannen fout gaan — nog een zeer, belangrijk terrein braak. Wil de overheid sterk staan dan zullen krachten hiervoor moeten worden aangetrokken. Maar ook deze prima krachten zullen het gehele terrein onmogelijk kunnen bestrijken met een onvoldoende mate van deskundigheid. Zij hebben adviseurs nodig, die vanzelfsprekend uit de kringen van het bedrijfsleven zullen moeten komen. Zullen deze steeds hun privé- en groepsbelangen voldoende kunnen terug drukken om objectief te adviseren? Wij weten beter, al zijn er figuren, die op dit punt goed werk door de overheid niet de onwezenlijke eis gesteld hebben verricht. Aan het bedrijfsleven moet worden om met voorbijgaan van eigen belangen, uitsluitend het overheidsbelang te dienen. Het bedrijfsleven moet zich niet aandienen als adviseur van de overheid met terzijdestelling van eigen belangen. Dit alles klopt niet met de werkelijkheid, de realiteit. Die realiteit is, dat in een kapitalistisch ingestelde maatschappij met het spel der vrije krachten als maatschappelijk systeem het bedrijfsleven niet volledig altruïstisch kan zijn. Dit zou de maatschappelijke ondergang met bijna wiskundige zekerheid inhouden. In zo'n wereld is het benutten van

Er moet dus samengewerkt worden tussen overheid en bedrijfsleven, terwijl de belangen niet steeds in één vlak liggen. Hierin kan een goed opgezette bedrijfsorganisatie een zekere oplossing brengen. Wanneer de overheid een deel van haar taak onder deugdelijke controle kan overdragen aan een verticaal opgebouwde bedrijfsorganisatie waardoor de stroom van vaak tegenstrijdige adviezen uit het bedrijfsleven geleid wordt van onderop langs het verticale orgaan, waarin werkgever en werknemer, groot- en kleinbedrijf, handel en industrie bijeen zijn in de leiding en met elkaar de problemen bespreken en — wat zo uiterst belangrijk is — deze vaak opgeschroefde eigenbelangen in deze problemen deellijk hebben teruggebracht tot een realiteit, waarbij er ook ruimte blijft voor de belangen van anderen, dan kan dit voor de overheid belangrijk zijn. Zij krijgt dan deskundige adviezen met een belangrijke verzwakking van het element van het eigenbelang, verzwakt in de wrijving der belangen in het adviesorgaan zelve.

Het is duidelijk, dat, zo gezien, de regeringsinvloed belangrijk moet zijn. Hier moet men zelfs zo principieel zijn door het zo te stellen: met overheidsinvloed, in de geëigende gevallen „ja”, zonder of met onvoldoende regeringsinvloed „neen”. Van het laatste komen grote ongelukken.

En hoe staat het met het pro van het bedrijfsleven? Dit kan er alleen zijn, wanneer men de noodzaak van regeringsbemoeling erkent; eveneens de noodzaak, dat de overheid hierbij adviezen nodig heeft; ten slotte, wanneer men van mening is, dat het bedrijfsleven soms behoefte heeft aan een orgaan, waardoor het de gelegenheid krijgt, door het vrije bedrijfsleven wenselijk gevonden maatregelen tot stand te brengen, die echter alleen door een wettelijke bevoegdheid mogelijk zijn.

In het algemeen verlangt het bedrijfsleven vrijheid. De praktijk leert, dat dit altijd min of meer betrekkelijk kan zijn. Een ander deel is overvrijheid en neemt amper de moeite zich van een en ander een idee te vormen. Al teveel aandacht behoort deze groep van Hosaana en Kruisig hem! in één adem, niet. En dan het deel, dat er wel wat voor voelt. Daaronder zijn er, die in de maatschappelijke strijd om het bestaan niet sterk staan en langs deze weg steun menen te vinden tegen te grote concurrentie. Hieronder zijn er met rechtvaardige en verdienbare verlangens; ook echter wier politie economisch gezien, meer of minder parasitair kan worden genoemd. En ten slotte is er het verlangen naar meer macht, die een bepaald deel in de bedrijfsorganisatie meent te zien, welke een niet onbelangrijke rol speelt. Hierover vooral zal in het volgende artikel worden gesproken.

Heeft het bedrijfsleven, verdeeld als het is, globaal gezien geen of weinig belang? Zo is het zeker niet. Wanneer het zo gesteld wordt, dat de overheid op allerlei wijze zaken moet doen en daarbij de deskundigheid van het bedrijfsleven wil gebruiken, dan heeft hier het bedrijfsleven de mogelijkheid, deze maatregelen juist door hun deskundigheid mede in zo'n vorm te gieten, dat zowel het effect voor de overheid, als ook de rechtvaardigheid voor de diverse groepen betrokkenen zo groot mogelijk is en de hinder van bindingen zo klein mogelijk blijft. Dit mag werkelijk niet gezien worden als alleen negatief belang. De belangen zullen dan niet liggen in het vlak van St. Nicolaasachtig rondtellen over kleine of grote voordeeltjes — meest ten koste van anderen — maar in het behulpzaam zijn door deskundigheid, de te nemen maatregelen doeltreffend op te zetten en uit te voeren. Illusies en vergaderingspropagandakost van de soort: „meedoen, want dan hebben we het zelf te zeggen”, dienen naar de rariteitenkamer te verhuizen. AGRARIUS

rome

en het

socialisme

ter overdenking

Op de vooravond van Kerstmis heeft te Rome de inwijding plaats gevonden van het heilige jaar, dat in 1950 wordt gevierd, de oude traditie getrouw die elk vijftigste jaar tot een jubeljaar stempelt. Bij tienduizenden trekken de pelgrims naar de Heilige Stad, waar heiligen- en zaligverklaringen dit jaar in groter aantal dan anders worden uitgesproken en telkens aanleiding geven tot massale bijeenkomsten en betogingen van trouw aan de R.K. Kerk en de Paus, Christus' stedehouder op aarde. Paus Pius XII heeft de gelovigen van de gehele wereld opgeroepen om in dit jubeljaar meer dan ooit aandacht te besteden aan de geestelijke dingen, en het aldus in waarheid te heiligen. Deze oproep kan niet verhinderen, dat er momenteel in Rome rondom dit jubeljaar veel onheilig vertoon plaats vindt, dat vooral de nuchtere en ingetogen Calvinisten uit noordelijke landen niet zelden met ergernis vervult. In Rome liggen het geestelijke en het wereldse, het verhevene en het profane nu eenmaal dicht bij elkaar dan elders. En niet alleen in Rome, maar ook in de kerk die zijn naam draagt.

In 1947 trok onze Anton van Duinkerken naar de stad aan de Tiber, voor de eerste maal in zijn leven. Hij heeft zijn indrukken over Rome neergelegd in een boek, dat hij *Begrip van Rome* 1) noemde. Het is inmiddels al weer twee jaar oud, en boeken veranderen snel in onze jachtige tijd, maar de gaten, die zich met Rome bezig houdt, met de stad, en met de kerk, aanraden om dit boek met aandacht te lezen, omdat het ons inderdaad geeft wat de titel aanduidt: een begrip van Rome, zonder welk begrip we het met Rome nooit zullen klaren.

Het is Van Duinkerken gegaan als Montesquieu, die indertijd (in zijn *Voyage en Hollande*) schreef dat hij gevoelde, maar dan tevoren verbonden te zijn aan zijn geloof, sinds hij Rome gezien had en de meesterwerken der kunst, die zich in zijn kerken bevonden.

Hoe dichter bij Rome, hoe slechter christen, zegt de volkswijsheid, en zij zal ook hierin wel gelijk hebben. Niettemin is ook Van Duinkerken, als Montesquieu, alleen maar bevestigd in zijn geloof door het bezoek dat hij aan de stad der zeven heuvelen bracht, niet zozeer door de mensen, die hij er ontmoette — al spreekt hij met grote verering over de Paus — als wel door de monumenten die hij er zag. Van dat geloof is zijn boek een waarlijk indrukwekkend getuigenis. Het heeft de betekening niet alleen van de literair verzorgde vorm, die trouwens al het werk van deze auteur kenmerkt, maar tegelijk ook van die vrijmoedigheid, die hem, meer dan enig ander R.K. auteur onder onze landgenoten, eigen is. Wanneer iemand, als Van Duinkerken, kritiek uitoefent op zijn geloofsgenoten, maakt zijn woord te meer indruk, omdat deze kritiek van een R.K. komt, aan wiens rechtzinnigheid in het geloof hij mijn weten nog nooit iemand getwijfeld heeft. Ik las althans nooit een treffender aanval op de zedelijkheidsmankten van sommige R.K. (en ook Protestantse) geestelijken dan die welke Van Duinkerken als terloops in dit boek inlast n.a.v. een opmerking van een goed R.K. Amerikaanse

vriend over de praktijk van onze filmkeuring. „Opbeurtenissen zijn zondiger bij ons”, schrijft hij in dit verband, „naarmate ze in clericale kringen zeldzamer voorkomen, maar in Amerika zijn ze zondiger, naarmate zij een moeder meer bedroeven. Tyrannie is er een groter kwaad dan hier, wreedheid ook, maar voordat men ontucht gewaar wordt, moet er beslissend iets gebeurd zijn en niet iets aangeduid of iets verondersteld of iets gefantaseerd. De veel grotere vrijmoedigheid in de omgang met het lichamelijke, die zelfs mogelijk maakt, dat kloosterlingen in openbare badhuizen zwemmen, geldt er niet als onzedelijk, maar dat een arbeider, nadat hij om vijf uur de fabriekspoort heeft verlaten, nog door zijn directeur zou worden aangesproken als een ondergeschikte, is beslissend immoreel”.

Rome en het sociale vraagstuk.

Tot de intenties voor dit jubeljaar, die de Pauz eigenhandig heeft omschreven, behoort ook de verwerkelijking van de sociale rechtvaardigheid en van de caritas (de liefde) ten gunste van de minderbedeelde en de behoeftigen. De R.K. minister-president van Italië, de Gasperi legt deze intentie aldus uit, dat de Italiaanse boeren, die in Apulië, Lucanië en Calabrië in opstand zijn gekomen tegen de grondbezitters, het recht aan hun zijde hebben. Een door hem ontworpen tienjarig plan houdt de onbezoldigde, vele duizenden hectaren braakliggende grond in, waarop duizenden gezinnen van arme boeren in hun onderhoud zullen kunnen voorzien.

Aldus geeft Italië lange tijd het bolwerk van het meest anti-democratische stelsel, dat men zich denken kan, het voorbeeld van een maatregel die de instemming zal hebben van allen die zich socialist noemen. De man aan wiens sociaal besef deze maatregel te danken is, is een R.K. staatsman.

Ook in het boek van Anton van Duinkerken neemt het sociale element een ruime plaats in. Terwijl hij zich een roes drinkt aan de oude zowel als aan de nieuwe schoonheid van de eeuwige stad, ontgaan hem de armoedebuurten in de schaduw van het Vaticaan allerminst. „Heeft het zin”, vraagt hij zichzelf en ons, „dat deze mensen arm zijn? Is het ergens goed voor? Is het nodig? Dit zijn geen sociale vragen, dit zijn moraal-theologische vragen. Wanneer deze mensen niets aan positie hebben verwijt men het de dichters, zeggende, dat zij zich van het volk verwijderen. Doch wanneer deze mensen God en godsdiensdienst rug toekeren, verwijt men het hun zelf, zeggende, dat zij het belang niet inzien van het hogere. Zij zien een ander belang in, dat hun gewoonlijk niet waarneemt. Het is niet hun te turen. Zij zien het belang in van het hogere. Het merendeel van deze mensen is communist. In kranten, die toch te duur voor hen zijn, wordt het klein van allen betoogd, dat het verkeerd is, communisme te zijn, want het Evangelie staat niet. „Wee u, onverzatenen”. Er staat: „Wee u rijk”, en er staat: „Zalig zijn zij, die honger en dorst hebben, want rechtvaardigheid”. Ik weet, dat men deze dingen niet zeggen, nauwkeurig verhoorden, maar zonder te worden aangesproken, ook te samen te spreken tegen de hoogste goden, die mens-

heid. Maar deze dingen hebben het nadeel, dat ze waar zijn.”

Ik heb dit wat uitvoerige citaat, zoals trouwens ook het vorige, met een bepaalde bedoeling aangehaald: ik zou ni. wensen dat het een lokmiddel werd om dit boek te lezen, voor diegenen die het R.K. geloof vereenzelven met conservatisme en, erger nog, met clericalisme. Dit boek is ni. een arsenaal van wapens tegen deze richting, die Van Duinkerken met niet minder felheid, bestrijft dan de heftigste anti-clericale Dageraadsmen het zou kunnen doen.

Van Duinkerken is natuurlijk niet de eerste, die in zijn persoon bewijst dat men tegelijk een trouw aanhanger der Moederkerk en anti-clerical kan zijn. Maar is het ons, niet-katholieken, niet te vergeven dat wij Rooms-Katholicisme en clericalisme zo dikwijls als identiek zien? Het „on democratische stelsel”, waarop de R.K. Kerk berust, zou het clericalisme onmogelijk kunnen maken, indien op de hoogste posten der kerk altijd mannen zaten, die niet alleen in vroomheid, maar ook in sociaal-politiek inzicht uitmuntten. Op grond van de ervaring der geschiedenis zou men kunnen komen tot de mening, dat het clericalisme een onvermijdelijk begeleidingsverschijnsel is van de R.K. Kerk. In onze tijd is vooral Oostenrijk het land geweest waar reactionaire R.K. politiek als Sipel, Dollfus en Schuschnigg met hun clericale politiek staat in kerk beide onnoemelijk veel kwaad hebben berokkend. De jongste geschiedenis van Italië, van Spanje, van Portugal is almeê het bewijs, dat van de in deze landen oppermachtige kerk in politiek opzicht of geen, of een verkeerde invloed uitgaat.

Rome en het socialisme.

In de leer der R.K. Kerk is niets, dat in botsing behoort te komen met het socialisme, wanneer men daaronder een maatschappijvorm verstaat, waarin de productiemiddelen ten bate van de gemeenschap komen en de particuliere eigendom wordt opgeheven. Wel erkent Thomas van Aquino het recht op eigendom, maar hij schrijft het niet voor. De R.K. Kerk heeft in haar traditie en haar geschiedenis zo het een en ander, dat in socialistische richting gaat: zij voert haar oorsprong terug op de communistische geloofsgemeenschap van Christus' jongeren in Jeruzalem, zij heeft de eeuwen door in de kloostergemeenschap het christelijk-socialistische ideaal van de gemeenschap van goederen hoog gehouden, zij kende in de periode, waarin zij de alleenheerschappij bezat over de geest der mensen, het renteverbod. Wat men Rome ook mag verwijten, niet dat het het kapitalisme zou hebben uitgevonden. Dat juist deze kerk, in nog sterker mate dan de kerken van het Protestantisme, een vijandige in het beste geval een onverschillige houding heeft aangenomen ten opzichte van het socialisme, heeft haar zelf en het socialisme onbegrijpbaar schade berokkend.

Niettemin denken er telkens weer bewegingen op, die katholiek en socialistisch zijn: in Duitsland die van Vitus Haller en Heinrich Mertens, en na de oorlog die merkwaardige groep van jongeren uit Beieren, die het maandblad „Ende und Anfang” oprichtten, dat de dubbele strijd tegen staat en kerk helaas niet heeft kunnen volhouden. In Oostenrijk was O. Baus die grote tegenstander van Sipel, tegen wie hij het heft moeten slaan. Ook in ons land zijn tijdens de oorlog enkele, vooral jongere R.K.'en tot het inzicht gekomen, dat het socialistische stelsel een uitweg kan geven uit de chaos waarin onze samenleving momenteel verkeert. Zij waren weinigen en zijn weinigen gebleven. Al deed hun groep enkele zetten in onze volksvertegenwoordiging.

(Vervolg pag. 12)

Het probleem waarom Stalin de overwinning op Trotzky en alle belangrijke figuren in de Russische revolutie behaalde is het probleem van de Russische revolutie zelf.

Velen achten het een duidelijk bewijs van de onjuistheid der marxistische geschiedbeschouwing, dat in het achterlijkste land van Europa de socialistische revolutie geslaagd zou zijn. Immers, zo redeneren zij, volgens de opvattingen van Marx heeft het socialisme tot noodzakelijke voorwaarde de hoogste ontwikkeling der productiekrachten. Ergo had het socialisme zijn eerste intrade in de Verenigde Staten van Amerika moeten doen. En nu kan ieder, zo beweren zij verder, als hij de feiten maar onder ogen wil zien, constateren dat waar de voortbrengingskrachten het sterkst ontplooid zijn, geen spoor van socialisme te zien is, terwijl in een land waar die ontwikkeling zelfs bij West-Europa vergeleken achteraan komt, het socialisme over de gehele linie heeft gezegevierd. Indien dit juist ware dan zouden wij dit moeten accepteren. Nog altijd huldigt schrijver dezes de stelregel dat hij, als hij feiten tegenkomt, zijn hoed afneemt. Maar is het beweerde werkelijkheid? Dat Rusland een achterlijk land was en nog is, wat de ontwikkeling der techniek betreft, kan geen werkelijk socioloog ontkennen. En in de jaren onmiddellijk aan de revolutie van 1917 voorafgaande was het volksinkomen per hoofd in Rusland tien maal kleiner dan dat der Verenigde Staten. Vier vijfde van de werkende bevolking van Rusland was toen nog in de landbouw werkzaam, terwijl in de Verenigde Staten van Amerika de verdeling van de arbeidskrachten aldus was: Dertig procent in de landbouw tegen zeventig procent in de industrie. In Rusland kwam toen per vierkante kilometer nog geen halve km spoorbaan voor, terwijl in Duitsland per vierkante kilometer bijna twaalf km spoorbaan was aangelegd. Wat Rusland bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog aan grootindustrie bezat was voor het allergrootste deel buitenlands geïmporteerd en door het buitenland beheerd kapitaal. In die door het buitenlands kapitaal beheerde grootindustrie

sam de wolff

II

werken, absoluut gesproken, miljoenen, maar relatief beschouwd wat dit slechts zo'n klein deel van de totale bevolking. In die bedrijven werd het proletariaat veel sterker uitgebuit dan in Amerika of West-Europa. Sociale wetgeving bestond nagenoeg niet. En buitenlands kapitaal kent nog veel minder eërgaards tegenover zijn loonarbeiders dan het binnenlandse. Dit had psychologisch ten gevolge dat de klassenhaat van het Russische groot-industriële proletariaat vergeleken bij de klasseninstelling der Europese proletariërs aanmerkelijk groter was.

In onze Amerika-artikelen wezen wij erop dat voor kort de economische verhoudingen van dit grote rijk elk socialistisch bewustzijn tegenwerkten. In Rusland werd het door zijn speciale economische structuur een socialistisch bewustzijn als in een broeikas tot ontwikkeling gebracht. Dit samen-vattend kunnen wij concluderen dat de uitbuiting door het buitenlandse kapitaal aan de Russische groot-industrie haar typische kenmerk gaf. Rusland moest derhalve, in haar industriële steden zodra de massa's in beweging kwamen de felste klasseninstelling tevens gevoelen. Daar

stalin

de tegenstelli
beginnen zich

moest derhalve — sterker dan waar ook — die strijd het meest radicale aanschijn vertonen. In de landbouw overheerste nog volkomen het klein-bedrijf. Nauwelijks was de kleine Russische boer, de „moesjik“, van de feodale horigheid bevrijd. De Russische landbouwers hadden hoe ook sommige Russische socialisten van het tegendeel overtuigd waren, geen socialistische verlangens, maar zij hunkerden naar het ogenblik dat de bodem aan de grootgrondbezitters zou worden ontnomen en onder de boeren verdeeld. Geen gemeenschappelijk bezit van de grond door de gemeenschap verlangden zij, maar alleen: het land aan de boer. Als dus het tsarendom zou vallen, dan zouden twee massabewegingen optreden, die der groot-industrie-arbeiders tot ontgening van het buitenlands kapitaal, en die van de boeren die hun geëuwongher naar eigen land verzadigd wilden zien. Hoe stond nu de Russische socialistische beweging tegenover deze problemen? Behalve de opvatting die reeds sinds 1860 door de „Narodniki“ — volkssocialisten — werd gepropageerd, die in werkelijkheid de ideologie der boeren in socialistisch „muse“ weergaven, waren er sinds het begin van deze eeuw in het rijk van de tsaar twee verschillende socialistische richtingen, beide zich baserend op de theorieën van Marx. Eens waren zij het tot aan 1924 over dit punt, dat Rusland op zich zelf alleen geen socialisme kon brengen. Een aardig bewijs hiervoor is hetgeen Lenin in 1905 verklaarde: „De gedachte dat de redding der arbeidersklasse in iets anders zou zijn te zoeken dan in de verdere ontwikkeling van het kapitalisme is reactionnair. In landen als Rusland lijdt de arbeidersklasse niet zozeer door het kapitalisme als wel door de gebrekkige ontwikkeling van het kapitalisme. De arbeidersklasse is derhalve geïnteresseerd bij de meest vrije, meest snelle ontwikkeling van het kapitalisme op de breedste basis.“ Dit was de mening in Rusland van alle sociaal-democraten van nagenoeg alle richtingen. Waarin verschilden deze twee richtingen nu, de richtingen die historisch bekend staan onder de namen Bolsjewiki en Mensjewiki?

De Mensjewiki wier theoretische leider Plechanow was, de grote verbreider van het marxistisch denken onder de Russische socialistten, waren westers georiënteerd. Zij meenden dat als het tsarisme gevallen zou zijn de heerschappij der bourgeoisie in Rusland zou optreden, zoals de geschiedenis van Engeland en Frankrijk geleerd had. De arbeidersklasse zou dan tegenover de Russische bourgeoisie, zoals ook in West-Europa de socialistten tegenover hun burgerij deden, de oppositie moeten vormen. De revolutie, d.w.z. de omverwerping van het tsarisme zou de bourgeoisie aan de macht brengen, en de arbeidersklasse had de bourgeoisie totdat het tsarisme vernietigd was te steunen. Daartegenover verkondigden de Bolsjewiki, onder leiding van Lenin, dat de Russische bourgeoisie uit vrees voor het proletariaat niet tot revolutionair optreden in staat was en dat derhalve die burgerlijke revolutie door arbeiders en boeren tot

n. lenin

ill. geschichte
der
russ. revolution

ngen tussen de leiders af te tekenen

stand gebracht moest worden, door een democratische dictatuur. Trotzky omschreef in zijn geschiedenis van de Russische revolutie Lenins standpunt aldus: „Geen dictatuur van het proletariaat, want het doel was niet vestiging van de socialistische maatschappij, ook niet totstandbrenging van de overgangsvormen tot deze, maar radicale zuivering van de augustaal van de middeleeuwen.”

In een woord uitgedrukt: „De democratische republiek”.

Of, zoals Stalin schreef in een socialistisch blad in de aanvang van de twintigste eeuw: „Als het „tsarisme” door het volk is overwonnen, waarbij het Russische volk door de proletarische socialistische zal worden geleid, dan zal het resultaat zijn een democratische constitutie op brede basis. Gelijke rechten verzekerd aan de arbeider, de onderdrukte boer en de kapitalist.”

De Bolsjewiki geloofden derhalve niet aan een burgerlijke regering na de revolutie, maar wel hielden aan, dat de democratie van arbeiders en boeren een democratisch burgerlijke staat tot ontwikkeling zou brengen. Dit verschil tussen Mensjewiki en Bolsjewiki was dus niet van overwegend belang. Het werkelijk verschil tussen hen was hoe deze revolutie tot stand zou komen.

Voor de Mensjewiki was de socialistische partij en proletariaat een eenheid, terwijl de Bolsjewiki meenden dat het proletariaat uit zichzelf niet tot die revolutionaire daad komen kon, maar dat zij daarvoor nodig had een sterke disciplineer geschoolde partij die een elite diende te vormen.

In de meningsstrijd tussen Mensjewiki en Bolsjewiki waarbij Trotzky zoals ook Rosa Luxemburg in de aanvang aan de kant der Mensjewiki stond, verweet Trotzky de Bolsjewiki in 1903, dat zij de Jacobijnen der revolutie wensten te zijn. Toen Lenin dit verwijt volkomen aanvaardde en dit niet als een belediging wilde laten gelden, antwoordde Trotzky dat de geschiedenis der Jacobijnen niet eindigde met de voortdurende stijging van de revolutionaire geest, maar dat de epiloog der Jacobijnse beweging was de wederzijdse afslachting der Jacobijnse leiders. Trotzky gaat dan aldus voort: „De Jacobijnen sloegen de koppen der massa af. Wij wensden de geesten door het socialisme te verlichten. Het Jacobijnse Bolsjewisme zal als het aan de macht komt eindigen in een acte van beschuldiging voor een revolutionaire rechtbank tegen het gehele internationale proletariaat, dat het beschuldigen zal van zachtmoedigheid. De heuwenkop van Marx zou de eerste zijn om onder het mes van de guillotijn te vallen.”

Toch was Trotzky de enige, zowel bij de Bolsjewiki als bij de Mensjewiki, die reeds in 1905 profeteerde dat de val van het tsarisme geen democratische republiek ten gevolge zou hebben, maar de dictatuur van het proletariaat. Hij, die het scherpste inzag dat Rusland feitelijk geen bourgeoisie bezat — het kapitalisme was voornamelijk buitenlands

leo trotzky

ill. uit:
gesch. van rusland
uitg. de bezige bij

kapitalisme — begreep derhalve dat er ook geen burgerlijke democratie zou kunnen ontstaan. Hij formuleerde zijn standpunt in 1905 reeds aldus: „De Russische arbeidersklasse zal zonder directe hulp van staatswege van de kant van het Europese proletariaat (d.w.z. dat de Russische revolutie het signaal wordt voor de proletarische socialistische revolutie in West-Europa) niet aan de macht kunnen blijven en niet zijn tijdelijke heerschappij in een duurzame kunnen omzetten.” Merkwaardig is het feit, dat zowel de revolutie van 1905 als die van 1917 geheel onvoorbereid zowel door de Mensjewiki als door de Bolsjewiki uitbrak, hetgeen volkomen in strijd was met de opvatting van Lenin dat de revolutie slechts kon worden gemaakt door een disciplineer elitepartij. Een paar weken voordat de revolutie van 1917 in Rusland uitbrak gaf Lenin voor jonge Zwitserse socialistische een uiteenzetting over de eerste Russische revolutie van 1905, welke redevoering met de verklaring eindigde, dat de jeugd zeker de revolutie zou zien triomferen, maar dat Lenin zelf en zijn generatie niet meer zouden leven als de tweede revolutie uitbrak.

Alle richtingen in Rusland, Mensjewiki, Bolsjewiki en de boerenpartij der sociaal-revolutionairen werden door de revolutie verrast.

De revolutie betekende voor Stalin de vrijheid uit zijn Siberische verbanning. En als hij naar Petersburg komt staat hij nog steeds op het vroegere standpunt, dat deze revolutionaire beweging niet de inzet tot de socialistische maatschappij zal zijn.

Als Lenin echter in April 1917 uit Zwitserland naar Rusland terugkeert, is deze door de bestudering der feiten tot Trotzky's standpunt van 1905 bekeerd, zoals ongekeerd Trotzky inzielt, dat thans een krachtige disciplineer georganiseerde partij nodig zal zijn om de door hem reeds in 1905 voorspelde dictatuur van het proletariaat te leiden. De overige leiders der Bolsjewiki echter, waar

onder ook Stalin begripen in het begin niets van Lenins „Trotzkistische” afdwaling. En als dan hoe langer hoe meer blijkt, dat er in Rusland geen bourgeoisie is om het land tot ontwikkeling te brengen, en dat dus de theorie der Mensjewiki door de werkelijkheid is gelogenstraft, dan behoeft het proletariaat maar de hand uit te steken om de macht te kunnen grijpen.

Toch zijn er ook onder de Bolsjewiki velen, die aarzelen om dit te doen, ondanks het krachtig aanspooren van Lenin daartoe.

Stalin, wiens karakterschets wij in het vorige artikel gaven, de phlegmaticus bij uitnemendheid, vertoont nu de eenzijdigheid van zijn karakter. Sterk secundair is hij, sterk actief, maar zijn gemis aan emotionaalliteit, dat uitloopt op het ontbreken van elke verbeeldingskracht, veroorzaakt dat hij zo moeilijk tot nieuwe opvattingen kan komen.

Bolsjewiek is hij, met hart en ziel aan de partij verknocht. Voor hem is Lenins woord als een openbaring. Maar als er in interne kring over beslist moet worden of de greep naar de macht moet worden gedaan, dan aarzelt hij en de beide dagen dat om de macht wordt gestreden eclipsert Stalin; niet uit lafheid, maar uit onzekerheid in zichzelf. Te zwaar weegt bij hem, wegens zijn uiterst secundaire aard, welke niet door emotionaalliteit wordt getemperd, het gewicht der opvatting die hij vanaf 1900 tot aan 1917 als de meest juiste prognose had beschouwd.

De historici van Rusland hebben nadat Stalin tot de hoogste macht was gekomen, verzees getracht, dit feit uit de geschiedenis te verwijderen. Te zeker echter staat het vast dan dat wie dan ook in dit poging zou kunnen slagen.

En toch overwint Stalin Trotzky. Dit probleem wordt door het zoeven gememoreerde feit schijnbaar nog ondoorzichtiger.

In ons derde artikel hopen wij hiervan toch de oplossing te geven.

anders dan de anderen (III)

rosihan anwar

Ja, de algemeen zo veel besproken vraag der demobilisatie houdt ook de mensen in het officierenkorps bezig. Wij erkennen, dat wij te laat zijn met het doorvoeren van de demobilisatie. Maar niet zonder reden.

In theorie is het reparitieren van een 20.000 man uit het leger niet moeilijk. Volgens al onze berekeningen kunnen die 20.000 man gemakkelijk opgenomen worden door de dessa-gemeenschap. Maar in de praktijk zijn er grote psychologische moeilijkheden aan dit terugzenden van oudstrijders naar de dessa verbonden, wanneer daar niet de nodige voorlichting aan voorsagaat.

Men heeft van civiele zijde ook richtlijnen aan het leger verstrekt, hoe deze oud-verzetslieden opgevangen moeten worden. Maar deze richtlijnen staan voorlopig alleen nog maar op papier. Wanneer men ze nauwkeurig onderzoekt, blijkt, dat in menig opzicht de noodzakelijke voorwaarden nog niet zijn verwezenlijkt. Zo weten we bijv. nog niet hoeveel mannen kunnen afvloeien naar de industrie of naar andere arbeidsgelegenheden die hen op kunnen vangen enz.

Daarom zijn we van mening dat we niet overhaast te werk kunnen gaan.

Wij voelen een verantwoordelijkheid tegenover de jongens die vroeger samen met ons in de guerrillas hebben gestreden. We kunnen hen niet zo maar hun ontslag geven. Maar dat betekent allerminst, dat wij niet ons best willen doen de demobilisatie zo spoedig mogelijk door te voeren. Wij zijn met de uitvoering daarvan ook reeds begonnen, maar het gaat niet zo vlot als de centrale regering gehoopt had, en daarom is de regering over ons ontvreden.

De zaak van het ontslag onzer strijders, spreken de officieren verdroef, is nog lang niet geregeld. Zij moeten gesteund worden. Hun verdere toekomst, wanneer ze gedemobiliseerd zijn, kan maar niet zo op haar beloop gelaten worden. Wij voelen dankbaarheid tegenover hen. Zoals wij ook dankbaarheid voelen tegenover de dessa-bevolking, die ons hielp in de tijd van de guerrilla.

Wat tot nog toe gedaan wordt om de bevolking en de gedemobiliseerden te helpen is ons niet genoeg. Wij zoeken allerlei wegen. Maar wanneer de gewone weg niet het nodige resultaat geeft, wat is er dan tegen dat wij een andere manier zoeken, zoals bijv. de oprichting van die roulette in Surabaja. Natuurlijk was de opbrengst daarvan bedoeld ten behoeve van de gedemobiliseerden. Om onze oud-médestrijders te helpen. Toch beschuldigt men ons daarom van regeringstijde van corruptie. Goed, laat die weg verkeerd zijn, maar laat men ons dan een andere weg wijzen!

de burgerij

Van burgerlijke zijde worden dikwijls dingen over ons gezegd, die niet helemaal gegrond zijn, en die de duidelijke tendens hebben onze naam te besmeuren.

Moet het legerbestuur al dergelijke uitlatingen van hen maar blijven verdragen? Waarom neemt de burgerlijke overheid het gezag niet over in Oost-Java? Het is niet onze bedoeling dat die overdracht onmiddellijk moet plaats vinden. Maar juist omdat het herstel van orde en veiligheid nog niet volledig is, en ook niet zo snel verwacht kan worden, omdat in Oost-

Java nog steeds het gevaar van de KNIL bestaat, menen wij dat er bij deze vraag niet overhaast gehandeld mag worden.

Wij moeten allereerst alles zorgvuldig overwegen. Wanneer door overijling het hele ordeherstel weer op losse schroeven komt te staan, wie anders mag dat dan straks opknappen dan wij, militairen?

En vergeet niet, kameraad, dat het civiel bestuur ook nog zijn eigen doeleinden heeft! Het zoekt nu reeds naar middelen om zijn positie te versterken, om zichzelf belangrijk te maken. De feodale opvattingen zitten nog zeer vast in hun koppen! Wij weten met wie deze burgerlijken, en vooral die in Surabaja, hun verbanden hebben. Ze spelen onder een hoedje met de jeugd. Ze zoeken steun in de jeugdbeweging. En wat deze jeugd aangaat, is het duidelijk dat ze door duistere en vreemde krachten wordt beïnvloed, die het niet om het belang van het volk te doen is.

het vraagstuk van het studentenleger

Laat ons nog een voorbeeld geven! De TRIP, ook wel het studentenleger genoemd, in Blitar. Wanneer zij zichzelf een leger noemen, spreekt het vanzelf, dat ze ook onder het gezag vallen van de militaire gouverneur van Oost-Java. Maar daartoe zijn ze niet bereid. Ze zeggen dan, dat ze studenten (Peladjar) zijn. Ze willen de rechten van het leger (Tentara) hebben, maar niet zijn verplichtingen. Wij noemen hun vraagstuk dat van de P. en de T. Wanneer men ze vastrijpt als leger, zeggen ze dat ze studenten zijn, en wanneer men ze behandelt als studenten, schreeuwen ze dat ze een leger zijn. Ze willen een „jongensstad“ stichten in Blitar. Dat doel is inderdaad goed. Maar hoe kunnen wij toestaan dat er verschillende soorten van zelfstandige legers zouden bestaan in het gebied waar de militaire gouverneur van Oost-Java met het handhaven van de orde en rust belast is? Of, om een andere vergelijking te gebruiken, hoe kunnen wij een staat in de staat toestaan?

Wij weten dat reeds thans zeer gevaarlijke invloeden in deze TRIP zijn doorgedrongen. Maar wat kunnen wij er aan doen? Zodra wij er onze vingers naar uitstekten, komt de hele gemeenschap tegen ons in opstand. Waarom? Omdat zij het studentenleger zijn? Omdat zij kinderen van goeude ouders zijn, kinderen van regenten? Omdat hun moeders lid zijn van de nationale vrouwenvereniging, die altijd klaar staat om een grote mond op te zetten. Hebben ze het recht ons te beschuldigen, omdat ze een oom of een neef hebben die in de politiek zit, of die lid van het parlement of journalist is? Zeg zelf, kameraad, of dat recht is!

Wanneer een van onze strijders sterft, is er niemand die er over spreekt. Waarom? Omdat hij maar iemand uit het gewone volk is?

Maar wanneer het een of ander lid van de TRIP ook maar gewond wordt, schreeuwt de Hele maatschappij over die slechte Sungkono. Waarom? Omdat zij jeugd van goeude families zijn, studenten?

Dat zijn de inlichtingen die de voornoemde officieren gaven. Ze maken van hun hart geen moordkijl. Met opzet heb ik hun woorden letterlijk weergegeven, opdat wij, die ver van

Oost-Java leven, daardoor een indruk kunnen krijgen van de denkwijze der grote meerderheid van officieren der eerste divisie.

Naar men zegt heeft de sultan van Djokja onmiddellijk de noodzakelijke maatregelen genomen voor een schoonmaak in Oost-Java. Deze maatregelen zijn door de mensen daar met enthousiasme ontvangen.

Desondanks mag men in de toekomst de opvattingen niet onderschatten, die in de geesten der eerste divisie bestaan. Hiermee rekening te houden betekent begrip te tonen voor de bijzonder moeilijke toestand in Oost-Java, totdat de juiste maatregelen voor verbetering bedacht zijn.

Uit de uitlatingen van deze officieren blijkt overduidelijk, hoeveel afwijkende krachten nog in Oost-Java werken, hoe verkeerd de meerderheid der opvattingen nog is, en hoeveel verkeerd sentiment er nog heerst. Zo kan men bijv. deze mensen niet zo maar afdoen met het praatje: „Ach, het is duidelijk, dat die mijnheer Sungkono zich nog veel te veel door sentimenten uit de guerrillastrijd laat beheersen“. Dit alles moet onder het oog gezien worden en ook hoe de ene vraag steeds weer met een verder afgelegen vraag verband houdt.

Laat ons hopen, dat de centrale regering, tegelijkertijd met het nemen der nodige maatregelen, in het vervolg ook begrip toont voor de toestanden in deze streek, opdat ook in de toekomst ongewenste dingen voorkomen kunnen worden.

van het zedelijkheidsfront

U dacht wellicht, dat de zedelijkheidsvraag alleen ten onzent voorkomt. Dan hebt u het echter mis. Ook in Oostenrijk waart het spook der zedelijkheid rond en tot welke zottentijen men kan komen, blijkt uit het volgende verhaal:

In de Lobau heeft een man van een tweetal baders, terwijl deze in het water waren, kleren, geld en horloge gestolen. Hij liet een briefje achter, waarin hij verklaarde, dat hij de spullen uit protest in beslag had genomen. Omdat zij zonder zwembroeckje aan het baden waren! Er moest een voorbeeld gesteld worden, want naakt zwemmen is een zwinderij! Of de morele verontwaardiging werkelijk de enige reden was, heeft de politie tot nu toe niet kunnen vaststellen. Een van de beklagenswaardige slachtoffers begaf zich, slechts bedekt door een in de haast van boombladeren vervaardigd lendenschort en vergezeld door een groot aantal kinderen naar het naastbij gelegen politiepouhuis, diende de aanklacht in en haalde voor zich een slachtoffer nr 2 kleren.

Velen zullen zeggen: „Zie je wel, daar heb je 't. Zo krijgen ze hun verdiende loon. De onzedelijkheid moet gestraft worden“. Wij merken daartegen, op, dat het ook al is voorgekomen, dat mensen die met een zwembroeckje aan gezwommen hebben, bestolen werden. Hun enige voordeel was in dat geval, dat zij geen lendenschort uit boombladeren behoeften te vlechten en in hun zwembroeckje naar de politie konden gaan. Het zou belangwekkend zijn, onze morele dief naar Japan te brengen. Daar zijn namelijk de mensen onder invloed van de Europese en Japanse zedelijkheidsapostelen en textielabrikanten aarzelend er toe over gegaan, badpakken te dragen. Echter alleen in het water! Als zij er uit komen worden de badcostuums uitgetrokken en bepaalt men zich tot het Adams resp. Evas-costuum. Zou onze dief daar gappen of niet. Wij geloven...

Quod licet Jovi, non licet bovi!

of te wel, les in „democratische“ demagogie. Op 20 Mei 1949 brak te Berlijn de spoorwegstaking uit. De communistische pers ging zich te buiten aan scheldpartijen aan het adres van de stakende arbeiders. Zij waren „verraders“, want zij stakten tegen een „socialistisch“ regime. En dus was staken ongeoorloofd, speelde staken in de kaart van de reactie. Herinnert ge u nog? Het loont de moeite de PvdA-pers uit die dagen op te slaan en te lezen, wat zij daarvan te vertellen hadden. Berlijn was het voorbeeld, zo betoogde men, van de onvruchtbaarheid en de willekeur van de dictatuur. Hier zie je nu, was de quintsessens van de PvdA-publicaties, waartoe de dictatuur leidt. Vrije vakverenigingen? - Stakingsrecht? Geen sprake van! Verboden op de voze argumentatie van het „socialistische“ regime in Oost-Duitsland. Natuurlijk gold dit alles alleen maar voor Berlijn en was de PvdA-argumentatie welkom om het vuurtje in de „koude oorlog“ — men vergeve ons deze contradictie — aan te wakken. In Amsterdam en in Rotterdam gelden voor Het Vrije Volk... dezelfde argumenten als voor Wilhelm Pieck en Grotewohl in Berlijn. De lonen in ons land zijn aanzienlijk bij de prijsstijgingen ten achter gebleven. Dat dit zou geschieden hebben we in 1948, bij de totstandkoming van de regering-Drees reeds voorspeld. Het was de consequentie van de opheffing van de prijsbeheersing en de opheffing van de subsidies op tal van levensbehoeften. De heer Vorink wilde daar niet aan, hij wilde „het begrotingsdebat“ destijds afwachten. Maar de prijsstijgingen kwamen, zij snelden voort en de lonen strompelden er achter aan. Totdat dan nu jl. Zaterdag het partijbestuur van de PvdA — het wel, na de stakingsrol! — dit verschijnsel ook ondek heeft en nu: herstel van de prijsbeheersing verlangt. Dat wil zeggen, herstel van de prijsbeheersing, nadat het apparaat, dat deze zou moeten uitvoeren, vernield is. Door de regering-Drees — de regering dus met de PvdA minister-president — vernield! Arbeidersgroepen zijn in staking gegaan omdat de algemene situatie ondraaglijk is geworden. Zij zijn in staking gegaan, in plaats van het voortreffelijke advies van het OVB — de langzaam-aan-actie — op te volgen en zij hebben de slag verloren. En nu zien we het eenheidsfront van ondernemers en Uniebonden een methode in de praktijk brengen, waartegen ieder fatsoenlijk socialist zich met hand en tand behoort te verzetten: de uitsluiting van de raddraaiers uit het bedrijf. Dat is in gewoon Nederlands: de broodroof voor strijdende arbeiders. Het geheel natuurlijk onder het motto: verdediging van de democratie. Hoe de Vlamredactie over de CPN en de EVC denkt hoeft hier niet nog eens uiteen gezet te worden. Maar alle water van de zee wast het feit niet weg, dat de stakingsgolven een feit worden door de economische nood, niet door de stalinistische agitatie. En dit zelfde water wast het feit niet weg, dat de heer Voskuil zich tot toek maakt van de ernstigste reactie, die op strijdende arbeiders slechts één antwoord heeft: broodroof. Het Vrije Volk bevindt zich — als steeds — in het gezelschap van bladen, die voor de socialist nu eenmaal geen aanlokkelijk gezelschap zijn: De Nieuwe Eeuw, Het Algemeen Dagblad en nog een paar. De Nederlandse reactie stuurt op een stakingswet aan, in de zin van de Amerikaanse Taft-Hartley-wetgeving: Zaalafsluiting, anti-stakingswetten, persbeïndeling, kneveling van de vrijheid van organisatie, sidsaar de ontwikkelingsstrappen in het fasciseringsproces, dat wij doormaken.

rond de doos van pandorra

„Er is niets, dat we zozeer te vrezen hebben als de vrees zelf!“ Dit was de kern der rede, waarmee wijlen president Roosevelt thans meer dan 17 jaar geleden zijn ambt voor de eerste maal aanvaardde.

Als remedie tegen een gescheurde slagader zijn deze woorden altijd nog wel meer waard dan een Hansa-plaetje. De mensheid van vandaag zou het zich voor gezegd moeten houden. Want de betekenis kan niet anders dan deze zijn, dat er méér te vrezen valt naarmate De Vrees toeneemt.

Hoe het hiermee over de gehele wereld precies gesteld is, laat zich vanuit een stoel op een Amsterdams bovenhuis niet precies beoordeelen. Wat moeten wij bij voorbeeld denken van onze medemens in de Sowjet Unie? Is het werkelijk vol blijmoedig vertrouwen in de onoverwinnelijkheid van hun vredeswil, dat zij de „Actie van Stockholm“ een ware triomftocht door hun onmetelijk land bereiden? En wat is de gemoedsstemming van „achtenswaardige Vader en Moeder Chinees“ met hun kinderen in stad en dorp en op het platteland, nu de vrijwel sinds mensheugenis durende toestand van binnenlandse oorlog eindelijk heeft opgehouden te bestaan? Is de kans niet groot, dat zij zonder een spoor van vrees zich opstellen in het nationale gelid om weerstand te bieden aan iedere bedreiging van van buiten af? Dat zij dus inderdaad „het ergste“ niet te vrezen zouden hebben?

Is het mogelijk, dat de mensen in Brazilië nog vrij van vrees de toekomst tegemoet zien omdat zij gewoonweg zich de realiteit van „hun-land-in-oorlog“ niet voor kunnen stellen? Of zijn misschien de stijgende kans op de presidentszetel te Rio voor de candidaat, die van plan is steviger tegen Argentinië te gaan aanleunen, een veeg teken aan de wand?

Het is allemaal best mogelijk. Met zekerheid laat zich alleen de toestand in de naaste omgeving opnemen, en die laat geen twijfel aan het feit, dat De Vrees hand over hand waasende is. Dit geldt voor de massa der mensen in ons land en er bestaat geen grond voor de verwachting, dat het er in de herten van hun mede-West-Europeanen veel anders uit zou zien.

Vreës... voor oorlog. Men kan er eindeloos over discussiëren, of die vrees al of niet, vroeg of laat, dreigt bewaarheid te worden, zonder tot een resultaat te komen dat, althans in de ogen van de gesprekgenoot, in waarde het niveau van voorspellingen uit koffiedik overtreft.

Maar geenszins voor discussie vatbaar, — omdat het dagelijks via radio en pers onbeschaamd en spiermaakt in het voetlicht treedt, — is het feit, dat de opwekking en de aanwakking van De Vrees bewust wordt gehanteerd als middel, om de mensen en volkeren in het gelid te krijgen voor de verdediging tegen een mogelijke agressie, en dus voor de derde wereldoorlog.

„Vreest, opdat gij niet behoef te vrezen!“ — de huldiging van het omgekeerde van Roosevelts stelling.

Dit is de tendens, welke uitging van het drijven naar het Atlantisch Pact, om van leverlee aan-zwellend door te klinken in Straatsburg, met name maar niet alleen in Winston Churchills alarmkreet en pleidooi voor de vorming van één „Verenigd Europees“ leger. Nu zou, gelijk de „New Statesman and Nation“ droog opmerkte, zelfs al ware Europa morgen aan de dag een voluit „Verenigd Natie“, zulk een leger nog niets anders kunnen zijn dan een gecoördineerde veelheid van legermachten onder één opper-

bevel. En als er ooit iets nieuws onder de zon zou zijn, dan zeker dit niet: in feite, met Montgomery op zijn hoofdkwartier Fontainebleau, bestaat het al. Churchills oproep had dan ook geen andere bedoeling, dan door het opplakken van een nieuw etiket de Europese legermacht aantrekkelijker te maken en zo de bereidheid aan te vuren om haar te versterken. Hij sprak van een gevaarlijk gat, dat snel moet worden gestopt. Waarmee? Met divisies. Zijn er in Europa in voldoende getale — het is een rekensom! — te mobiliseren? Het moet... al zullen we onze toevlucht hebben te nemen tot de Doos van Pandora.

Adenauer, vrijheid verlangend voor de oprichting van een Westduits legermacht. Er wordt voorzichtig omheen gemanoeuvrerd met realistisch aandoende pro's in de Angelsaksische hoek en let of wat benepen klinkende contra's dichter bij de Duitse grenzen. Voorlopig schijnt het te zullen uitdraaien op een „Politiemacht“, dat „is toch eigenlijk niet meer dan bliflik — stel je voor, een land — en Duitsland nog wel — zonder Politie!“

Maar laten we ons geen illusies maken: in werkelijkheid staat die Doos van Pandora allang ergens wagenwijd open om t.z.t. Spaanse en „Argentijnse“ troepen eruit te doen opmarcheren ter aanvulling van het bestaande tekort aan divisies voor de dichtung van Churchills „gat“. Bondgenoten die, zo zij al niet kunnen helpen de oorlog te voorkomen, wel zullen helpen hem te „winnen“.

De „New Statesman and Nation“, hierboven reeds aangehaald, ontkent het agrarische gevaar niet, maar het verband waasende versterking van het militaire apparaat der westerlijke mogendheden als een raadzame. Het blad stelt echter als eis, dat die paraatheid defensief zal moeten zijn ingesteld: jagers, verkenners, radar en dergelijke verdedigingswapenen meer beveelt het aan, in plaats van bommenwerpers, welke een voornaam onderdeel der westerse herbewapening uitmaken.

Dit lijkt, en is in de grond ook, een heel redelijk verlangen, maar helaas heeft het de duivelse werkelijkheid tegen.

De gebeurtenissen aan de andere kant van de aardbol, waar de Generaal Mac Arthur en de President Truman elkaar met waselend succes de régie betwisten, zijn in dit verband leerzaam, maar zeker niet geschikt om de verlamdende spookgestalte Vrees op de vlucht te jagen. Daar blijkt de Oorlog zich als realiteit reeds zo stevig te hebben genesteld, dat hetgeen naar de ondeskundige mening van ondergetekende als een oude strategische stelregel geldt, het onderwerp geworden is van een vinnige strijd tussen voor- en tegenstanders er van: „De sterkste verdediging is altijd gelegen in de aanval!“

M.a.w.: wie zich verdedigen wil, moet ervoor zorgen bijtijds te kunnen aanvallen; wie het Atlantisch Pact tot en met de Duitse Politie-macht voorstaat, méét ijveren voor een offensieve bewapening.

Vandaar in elk geval reeds thans ronkende eskaders bommenwerpers boven ons hoofd, tegen de „Cúpola“ van een zomerse hemel op Zondag-morgen.

„Vreest... opdat gij niet behoef te vrezen!“

„Jawel... maar het valt niet méé...!“ een dergelijke verzuuching lijkt niet ondenkbaar in de borst van menig klein man op straat die wéét, waar hij tegen is, maar geen zekerheid heeft waarvoor hij straks — „eventueel“, mag hij alsnog denken — zal worden „ingeset“. P.W.M.

in het

belgische knokke

Er waren, behalve de reeds door mij in het vorige nummer besproken films, nog enige andere te zien.

Een, in haar simpele eenvoud en prenteloosheid overtuigende film was Les Anciens de Saint Loup, door Georges Lampin gemaakt naar de gelijknamige roman van Pierre Véry. Die film had, naar Véry en Lampin na afloop van de voorstelling vertelden, geen andere bedoeling dan te ontroeren; zij wilde alleen maar een menselijke, boeiende geschiedenis vertellen. Dat doet zij dan ook. Die geschiedenis, van een samenkomst van oud-leerlingen in een verarmde school, welker hoofd al zijn hoop heeft gesteld op de bankier onder hen — die echter op de rand van de ondergang leeft, heeft bovendien vrij sterke dramatische kwaliteiten en Lampin heeft daarvan treffend partij getrokken. Met de knappe karakterspeler Pierre Larquey als het schoolhoofd en uitstekende typen in de rollen der oud-leerlingen, bleek deze film een degelijk stuk werk, typisch-Frans in haar gevoelige menselijkheid die geen moment sentimenteel wordt. Fernandel is de Franse filmkoning nr. één, maar hij is ineens in een ander genre dan de knucht gestapt: de te Knokke vertoende film Meurtres, van Richard Pottier, toonde hem in een dramatische rol. Uitgangspunt van die film is het verhaalen van de dood van een hevige pijn lijvende, ongeneeslijk-zieke vrouw — het probleem dus van de euthanasie, dat kort geleden in het middelpunt van de belangstelling stond — maar dat is slechts aanleiding voor het eigenlijke verhaal: de strijd van een eenvoudige boer tegen zijn huichelachtige, zich voor hem generende familieleden, die uit vrees voor „de schande“ desnoods een onschuldige de gevangenis in zouden laten gaan.

Oor Ruys zou u kunnen vertellen hoe moeilijk het is voor een acteur, die veel komische rollen heeft gespeeld, het publiek te doen beseffen, dat het ernst is met een ernstige rol, omdat het publiek zo'n acteur nu eenmaal onmiddellijk associeert met de humor en dus geneigd is, al te gaan lachen zodra het hem ziet. Fernandel is erin geslaagd, zijn publiek bij zijn eerste dramatische rol in spanning te houden en tot ontroering te brengen. De film is verder geenszins belangrijk, maar die rol van Fernandel, die de film beheerst, is groots.

Filmsterren.

Just omdat men in onze kringen, uit een gezonde reactie op de Amerikaanse „sterren“-reclame, geneigd is te menen, dat die filmactrices en -acteurs niet veel meer zijn dan zwaar-opgemaakte onbetekenende mooie poppen en zelfingenomen jongens, wil ik ten slotte ook nog iets vertellen over de „sterren“ die te Knokke met tientallen vertegenwoordigd waren. Er zijn natuurlijk ook onder de Franse filmberoemdheden onuitstaanbare individuen, maar ik geloof, dat de overgrote meerderheid uit vrij normale mensen bestaat. Ze wanen zich geen halfgoden, wat met sommige Amerikanen — gevolg van reclame en een overdaad van publicaties

over elk hunner handelingen, hun smaak, hun uitingen, hun privé-leven — wel het geval is.

In Amerika moet er over een „ster“ gesproken worden anders is hij of zij geen moment meer zeker van volgende contracten en dus zoeken zij zelf de publiciteit. In Frankrijk zijn zij eerder afkerig van de publiciteit, dat bleek mij in deze weken weer herhaaldelijk. Zij werden 's avonds aan het publiek voorgesteld, maar ze lieten in kleine kring wel merken, dat zij het een korvee vonden om naar het toneel geleid te worden en daar een toespraak aan te horen. Overdag hielden zij zich rustig en deden ze hun uiterste best, niet op te vallen.

Ik maakte, in de tuin van haar hotel, een praatje met Renée Cosma, die de rol van Utrillo's moeder speelt in La vie dramatique de Utrillo en die bovendien optreedt in Cocteau's Les Enfants Terribles. „Waarom ik voor die rol van de moeder van de schilder ben gekozen?“, zei ze, „wel vermoedelijk omdat ik een nogal brede mond heb. De moeder van Utrillo was niet mooi, wist u; zij was een beetje een vreemd type.“ En, enigzins verlegen, voegde ze daaraan toe: „Maar ik geloof, dat zij wel een interessante vrouw was.“

Ik meen, dat dit gesprekje typerend is voor de mentaliteit van veel Franse filmactrices en -acteurs, vooral de jongeren.

Zij zien ook niet op tegen de gouden bergen van Hollywood, want zij weten, dat men daar standaardtypen van de acteurs maakt en dat hun persoonlijkheden er zozeer vervormd worden, dat zij artistiek veelal ten onder gaan —

zoals verscheidene Europese beroemdheden er trouwens hebben ervaren. Michel Auclair, die Desgrieux speelde in de film Manon, vertelde mij, dat hij een aanbod uit Amerika heeft, om daar zeven jaar lang te filmen. „Ik ga er niet op in“, zei hij, „ik zou wel voor een paar films naar Amerika willen, om er eens even rond te kunnen kijken, maar daarna zou ik gauw terug gaan naar Frankrijk, want een Frans acteur aardt niet in Amerika. En Serge Reggiani, de moderne Romeo uit Les Amants de Verone en de jonge zwarte-handelaar uit Les Portes de la Nuit, zei, toen ik hem vroeg naar zijn oordeel over deze kwestie: „Ik zou alleen af en toe naar Amerika willen om er zo nu en dan één film te maken, waarvan het onderwerp mij zou aantrekken en waarvan ik de regisseur zou kennen en waarderen.“ Op zulke voorwaarden geeft Hollywood geen contracten! Gelukkig maar, want nu blijven deze artiesten voor Europa behouden en dat zij hier artistiek-belangrijk werk kunnen doen, heeft dit filmfeest opnieuw bewezen.

JAN KOOMEN.

VERKLARING

Mede door een nalatigheid mijnerzijds is mij pas na de verschijning van het nummer van 27 Augustus de voorplaat onder ogen gekomen. Ik stel er prijs op te verklaren, dat ik mij tegen de opmerking van deze plaat zou hebben verzet, omdat ze aanleiding kan geven tot de oprapting, dat De Vlam de R.K. priester ziet als de tegenwoordiger van terrorisme of clericaalfascisme, richtingen, die wij uiteraard altijd bestreden hebben en zullen bestrijden. De objectieve lezer zal trouwens al begrepen hebben, dat de bewuste plaat alleen betrekking heeft op de Belgische geestelijken, die misbruik gemaakt hebben van hun ambt. Dat het in de Belgische koningskwestie niet ging om het Rooms-Katholieke beginsel, blijkt uit de verdeeldheid die hierover zowel in als buiten België hierover bestond en bestaat, en die wel het scherpst hierin gedemonstreerd wordt, dat de Osservatore Romano een andere mening aanhing dan de overgrote meerderheid der Belgische kerkelijke autoriteiten. De belangstellende lezer verwijs ik hiervoor naar „De les van België“ van Geert Ruygers in „Te elfder ure“ van 26 Augustus.

De feugd van Montmartre in de film „Pas de vacances pour le bon Dieu“

het boek in de wereld

Elsabeth Bowen: *De hitte des daags*. J. M. Meulenhoff, Amsterdam, 1950. 267 blz. f. 7,90.

Voor zover wij weten is dit de eerste roman van deze schrijfster, die in een Hollandse vertaling werd uitgegeven, hoewel (of misschien juist omdat?) haar werk in de moderne Engelse literatuur zeer hoog staat aangeschreven en door sommige critici zelfs in één adem wordt genoemd met dat van Virginia Woolf. Dit zou natuurlijk geringe bekendheid elders, daar immers de populair schrijvers meestal het eerst worden vertaald. Zoals bekend, gaan populariteit en literaire waarde echter lang niet altijd samen. Nadat deze roman, haar eerste sinds 10 jaar, in Engeland een soort best-seller was geworden en iets later in Amerika eveneens, was het lofschreeuw, dat hij ook vertaald werd. Nu is een der belangrijkste elementen van Elsabeth Bowens werk de kwaliteit van haar proza. Het taalgebruik is meesterlijk, uiterst fijn van nuance, en maakt een wezenlijk bestanddeel van het vertelde verhaal uit. Evenmin als men van grof touw hetzelfde steraad kan maken als van dun gouddraad, kan men in slordig gekozen woorden een verhaal van Bowen navertellen. Zonder te beweren, dat een gelijkwaardige vertaling onmogelijk zou zijn, staat wel vast dat deze met de uiterste zorg en fijngevoeligheid gemaakt zou moeten worden. Dat de droom- of his 'u wilt nachturen' sfeer van het origineel in de Hollandse bewerking niet benaderd is, maar er in ongeveer dezelfde verhouding toe staat als een ijle herfstnievel tot een ondoordringbare Londense mist, valt dan ook niet te verwonderen. Het behoefte de vertaler nog niet eens aan talent te hebben ontbroken, maar hij zal er er vrij zeker de tijd niet voor gekregen of genomen hebben. Met succesromans is immers altijd haast....

We wijden hier wat langer over uit, omdat de argeleze lezer zich misschien zal afvragen, waarom dit boek nu juist zoveel opgang heeft gemaakt. En waar een zo belangrijk element, het verijnde proza, dat voor een groot deel de sfeer creëert, is vervallen, moet men wel tot die vraag komen. Want het verhaal zelf drijft weer geheel op en in die sfeer. De roman bestaat — kort en dus ietwat ruw geschetst — uit een aaneenschakeling van de gedachten der twee vrouwelijke hoofdpersonen, en uit de gesprekken, die zij met de drie mannelijke hoofdpersonen en enkele bijfiguren hebben; zijn sfeer is, ook daarom, beurtelings irreeël en reëel. De mannen lerer wij hoofdzakelijk kennen uit de gedachten der vrouwen over hen. Dit geeft een zeer merkwaardige vorm aan de roman en maakt hem, voor diegenen die daar belang in stellen, alleen al om deze prachtige schrijfstijl te moeten van het lezen waard. Het verhaal, dat zich tijdens de oorlog in Londen afspeelt, is de eerste editie geeft een ondanks al zijn quasi-vaagheid haar scherpe analyse van de verhoudingen, waarin mensen alleen in een oorlog — met zijn absolute herwaardering van alles wat leeft — tegenover elkaar kunnen staan, in een tijd dus, dat alle abnormale dingen gewoon en alle normale ongewoon en verdacht kunnen worden. De korte inhoud, die wij zoals hij op het omslag vermeld staat, in twee regels zouden kunnen overnemen, zegt niets, omdat precies dezelfde korte inhoud

evengoed op een stulversroman zou kunnen slaan. Het komt op de uitwerking aan, en die is bewonderenswaardig. Maar, zoals gezegd, het boek heeft meer dan gewoonlijk het geval is, onder de vertaling geleiden. Waarbij echter moet worden vermeld dat de dialogen, de gedeelten dus die in directe spreektaal zijn geschreven, daarentegen weer uitstekend voldoen. „De hitte des daags” is geen oorlogsroman, wel een roman over de oorlog, dat wil in dit geval zeggen: de reactie van een kunstenaar, een fijnbesnaard, intelligent mens, op de oorlog als abstractie en als realiteit. Het is eigenlijk vreemd, dat een zo volsrekt on-sensationeel boek een best-seller is geworden.

N. B.

Inleiding tot de ontwikkelingspsychologie door dr. A. J. Westerman Holstijn. Erven J. Bijleveld. Utrecht, 1950. Geb. f. 6,90.

De ontwikkelingspsychologie is de psychologie, die erkent, dat in de menselijke psyche te allen tijde vroegere psychische ontwikkelingsstadia meefunctioneren, zowel manifest en bewust tussen of naast de latere, hoger gelocaliseerde stadia, als onbewust en tegelijk daarmee. In overeenstemming met deze definitie deelt dr. Westerman Holstijn de psychologische ontwikkelingsstadia van de mens in vijf fasen, beginnend reeds in het foetale stadium. De schrijver, wiens boeken „Grondbegrip der psycho-analyse” en „Leven en dood” hem reeds degen kennen als iemand, die de psycho-analyse, naar grondtrekken en ontwikkelingen, vaak zeer persoonlijk benadert, geeft in dit boek ook meningen weer, die afwijken van gangbare psycho-analytische opvattingen. Zo delen talloze auteurs de ontwikkelingspsychologie wel geheel anders in, dan de auteur van dit boek.

Als (subjectieve) studie over de ontwikkeling van het bewuste denken is dit boek voor de psychologisch geschoolde lezer wel belangrijk.

J. Z. B.

Sexuele misdadigheid, door prof. dr. E. A. D. Carp. Uitg. Mij. A. J. G. Strengthok, Amsterdam, 1950. Geb. f. 8,50.

In de Nederlandse strafinrichtingen, zoals de Huizen van Bewaring, vertoeven wetsovertreders van diverse karakters. Hoe betreurenswaardig, maar bovenal ook, hoe onjuist het is, mensen, die de eigendoms wetten hebben overtreden, etc. op te sluiten met mensen, die met de rechter in aanraking komen, omdat zij in seksueel opzicht „misdadig” geworden zijn, blijkt wel uit dit boek. Immers, in deze studie van prof. Carp en een aantal van zijn medewerkers, wordt verslag gedaan van ervaringen uit de psychiatrische praktijk met mensen, die wegens seksuele misdadigheid in de gevangenis zijn gekomen. Geestesgestoordheid ligt hieraan ten grondslag, d.w.z. een sociaal-psychologisch probleem, dat zeker niet alleen met juridische normen te behandelen is. Als zodanig vormt dit boek, ongewild min of meer, een pleidooi voor een ander recht voor seksuele misdrijven.

J. Z. B.

Sigrid Undset: *Lente*. Uitg. J. M. Meulenhoff. Amsterdam, 5e dr. 1950. 242 blz. f. 7,90.

Een tijdsverloop van een tien of twintigtal jaren, tussen de eerste en laatste lezing van een boek, kan in onze waardering er voor zee doen veranderen. Velen onzer zal het nu misschien onwaarschijnlijk voorkomen, dat Pearl Buck, Sigrid Undset en Henrik Pontoppidan ooit Nobelprijzen voor literatuur hebben gewonnen, terwijl niemand buiten hun vaderland zich waarschijnlijk de namen van Verneer van Heidenstam en Erik Axel Karlfeldt zal herinneren, die

toch ook eenmaal tot de gelukkige winnaars behoorden. Zo zou het moeilijk vallen om thans het oordeel van dr. J. H. Gunning Han., (als toonaangevend op de omslag van „Lente” afgedrukt) nog te onderschrijven, namelijk: „Dit is nu eens ware kunst”. Het komt ons veeler voor, dat het een tamelijk middelmatig roman is. Misschien in bijzonder fraai proza geschreven, maar daar kunnen wij in de vertaling niet van mee-genieten. Die is over 't geheel stijf en gekunsteld. Wij troffen er echter een merkwaardige verrijking van onze taal in aan, het woord „voetwandering”.

N. B.

Psychotechniek als kompas voor het beroep door dr. D. J. van Lennep. Uitg. Mij. W. de Haan N.V. Utrecht, 1950.

Een aantal medewerkers van de „Ned. Stichting voor Psychotechniek” hebben een bundel opstellen gepubliceerd, die de lezer enig inzicht wil bijbrengen over het dagelijkse werk van de psychotechnicus. Vaak hoort men dat iemand voor enige functie psycho-technisch onderzocht wordt, bij school- en studiekuus wordt de psycho-techniek eveneens toegepast.

Over de waarde van het psycho-technisch onderzoek lopen de meningen nogal uiteen, en onjuist lijkt het ons, het psycho-technisch onderzoek als alleen beslissende factor of als overheersende factor te beschouwen bij de beroepskeuze. Maar zonder de psycho-techniek in haar huidige stadium deze of ni te grote waarde toe te kennen, moet erkend worden, dat haar werkwijzen en haar resultaten van grote betekenis kunnen zijn. Vooral van doelstelling en methodiek der psycho-techniek geeft dit boek een geslaagd beeld.

J. Z. B.

Van spierkracht tot atoomkracht door prof. dr. D. H. Wester. Uitg. Mij. H. P. Leopold, Den Haag, 1950. Geb. f. 6,90.

De energie waarover de mens thans de beschikking heeft, varieert van zijn spierkracht, via de energie ontleend aan steenkool, aardolie etc. tot aan de kracht die vrijkomt bij de atoomsplitting. De atoomsplitting wordt duidelijk uiteengezet, ook de mogelijkheden die de atoomenergie bevat ten goede en ten kwade.

Voor het lezen van dit boek is enige kennis van natuur- en scheikunde onontbeerlijk. Maar de enigszins op dit gebied ontwikkelde leek zal, zij het soms na enig diep nadenken over vraagstukken van ketting- en kernreacties, met belangstelling dit boek lezen.

J. Z. B.

J. Roumain: *Dauwdruppels op Haiti*. Uitg. Pegasus, Amsterdam, 1950. 230 blz. geb. f. 2,25.

De vrijgeworden nakomelingen van Negers, die in vroeger tijd als slaven uit Guinea zijn weggevoerd, wonen op een hoogvlakte van het eiland Haiti. Het zijn boeren en landbouwers, die aanvankelijk een welvarende dorpsgemeenschap vormden, maar op het tijdstip dat het boek begint, al jarenlang onder ellendige omstandigheden leven. Want zij hebben in hun onwetendheid de havelen ontboest, en daardoor de aarde doen verschoelen. De bronnen zijn opgedroogd en overal ligt een dikke laag stof. Zij zullen of van honger moeten omkomen, of het land moeten verlaten. Hoe het komt, dat ten slotte noch het één noch het ander gebeurt, wordt in deze roman verteld. De inhoud is boeiend en het boek werd door Tilly Visser uitstekend vertaald. Wie lust heeft om eens een heel andere, voor ons Westelingen vreemde wereld te betreden, zal het met genoegen lezen. En is dat niet het doel van (romans) lezen: aan ons eigen gedachten te worden onttrokken, en er zo mogelijk ook nog iets van op te nemen?

N. B.

rome en het socialisme

(Vervolg van pag. 5)

Als Rome eens....

Er is enig voorstellingsvermogen voor nodig, zich in te denken dat de R.K. Kerk naar tegenstand tegen het socialisme enkele tientallen jaren geleden had laten varen. Een nog grotere verbeeldingskracht is vereist voor de gedachte, dat de denkbeelden van Lamennais in brede kringen in de R.K. wereld ingang zouden hebben gevonden. Als Rome eens begrip had getoond voor het socialisme, als het zich eens niet telkens weer, zoals trouwens alle kerken, aan de zijde van de reactie had gesteld, als het eens had ingezien dat het kapitalistische systeem een oneindig groter bedreiging van het geloof vormt dan het socialistische ooit kan zijn.... De wereldgeschie-

denis zou zeker een ander verloop hebben gehad en men vraagt zich af, of fascisme en nationaal-socialisme in dat geval een kans hadden gekregen.

Want niet is dwaze dan — wat ook in anti-katholieke kringen maar al te dikwijls gebeurt — de macht van Rome te onderschatten. Dat de R.K. Kerk in afzienbare tijd, zoveel terrein zou verliezen, dat haar medewerking of tegenwerking geen gewicht in de schaal zou leggen bij de verwerkelijking van het socialisme is reeds dikke om er over te spreken. Maar zo goed, als protestantse gezellijken openlijk voor hun socialistische overtuiging kunnen uitkomen, kunnen katholieken dat. En zo goed als katholieke gezellijken voor andere economische stelsels en politieke partijen propaganda hebben gemaakt, kunnen zij dat voor

het socialisme en de P. v. d. A. doen. Waarmee zouden we de moed opgeven, al malen Rome's molens nog langzamer dan die van het Protestantisme?

De voorposten van het katholieke leger, dat eenmaal samen met ons zal optrekken, zijn er al. Zij bevinden zich, en laten we dat niet vergeten, in dezelfde moeilijke positie waarin enkele tientallen jaren geleden de eerste protestantse christen-socialisten zich bevonden. Ook zij hebben een strijd op twee fronten te voeren: aan de ene kant tegen hun geloofsgenoten, die hun een onjuiste interpretatie van hun geloof verwijten, aan de andere kant tegen hun partij- en strijdgenoten, die hen in hun Katholicisme toch met wantrouwen bekijken. Dit laatste kunnen wij hun althans besparen. Aan het andere front hebben ze dan trouwens de handen meer dan vol.

P. J. M.

1) Anton van Duinkerken, Begrip van Rome. Bussum, Uitgeverij Paul Brand, 1948. (218 blz., geb. f.5,90).

2) Men verwarre deze religieus-socialist niet met de bekende Austro-marxist Otto Bauer.

staat het reeds
in
uw boekenkast

5 jaar
Indonesia
merdeka

?

5 jaar
de
vlam

een overzicht in beeld en woord
van de gebeurtenissen sedert
17 augustus 1945, samengesteld door
frits kief

bestelling door storting van f 0.75 op post giro TR4712 van „de vlam“

R. SINNEMA,

Leraar M.O. Boekhouden.

Mond. opleiding, Midd.dipl. Praktijkdipl. Boekhouden en M.B.A. S.P.D. — Jekerstr. 28, Amsterdam-Z., Telefoon 27582.

WINS IS TROEF

Geselschap Alex Wins
Voor cabaretavonden
en kinderfeesten
Topraastraat 21, A'dam-Z
Telefoon 21898

WERKSTUDENTE

Soc. Paedagogie

27 jaar

zoekt ongemeubileerde
kamer en werk
in studierichting te A'dam.
Amersfoort, Gev. 16 Oct. of
eerder in gezin met 7 schoolg.
kind.

een assistente
der huisvrouw

als huisgenote. Meer hulp
aanw. Gezellig tehuis: Br. no.
60 Boekh. Veenendaal, Amers-
foort.

VERENIGING
VOOR CREMATIE
A • V • V • L

22.000 leden
78 afdelingen

WAARBORGT

haar leden de uit-
voering van hun
laatste wil:

VERZORGT

de crematie uit elke
plaats in Neder-
land:

ONTHEFT

de nabestaanden
van alle kosten en
bemoelingen.
Tegen loz. van deze Adv.
als drukwerk aan Hoofd-
bestuur, Sarbatstraat 41,
A'dam(O.), gratis toez. van
volledig prospectus.

populair
wetenschappelijke
voordrachten

- atoom-energie
- radar
- tennessee vallei
- radium etc.

frits kief

electro-technisch ingenieur

tugslaweg 133, amsterdam-o.
telefoon 57872

HET KOREANUMMER

van „Vredesactie“, Maandblad van de ANVA

★ bevat een uitvoerige documentatie over dit conflict.

★ Ook de komende nummers houden U op de hoogte.

★ Voor 50 cts (in postzegels of op giro 445129) aan de Administratie ANVA, Amsterdam, bezien wij U het Korea-nummer en de 3 overige nummers van 1950.

Abonnement f 2.— per jaar, losse nos 12 cts.